

UNIVERZITA KARLOVA

**HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ
FAKULTA**

**Názory píseckých obyvatel na romské
občany města Písek**

**Opinions of Písek residents on the Roma
inhabitants of the town of Písek**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Marie Dvorná

Autor:

Eliška Matoušková, DiS.

Praha 2023

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Marii Dvorné za odborné vedení a podporu při psaní práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří mi ochotně vyplnili dotazník.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Názory píseckých obyvatel na romské občany ve městě Písek“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: 07. 05. 2023

Eliška Matoušková

Anotace

Bakalářská práce „Názory píseckých obyvatel na romské občany města Písek“, je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou popsány následující témata – kdo jsou Romové, odkud přišli do Evropy a také na naše území, jak se rozdělují jednotlivé kasty, jaký byl jejich život během druhé světové války až po současnost. Dále jejich tradiční způsob života, jejich rodinný život, zvyky a tradice. Také je v teoretické části popsáno romské vzdělání a pracovní nasazení. S tím souvisí sociální vyloučení, se kterým se Romové v dnešní době potýkají. Praktická část nám slouží jako výzkumná. Cílem této části, je zjistit pomocí dotazníku, jaké názory a zkušenosti mají písečtí obyvatelé na Romské občany města Písek.

Klíčová slova

Romové, Cikán, kasta, holokaust, asimilace, sociální vyloučení, diskriminace, rasa, rasismus, majorita, minorita

Annotation

The Bachelor's thesis "Opinions of the residents of Písek about Roma citizens of the town of Písek" is divided into a theoretical and a practical part. the following topics are described in the theoretical part - who the Roma are, where did they from to Europe and also to our territory, how are the individual castes classified, what was their life during the Second World War up to the present day. Furthermore, their traditional way of life, their family life, customs and traditions. The theoretical part also describes Roma education and work involvement. This is related to the social exclusion that Roma face nowadays. The practical part serves as a research part. The aim of this part is to find out, with help of a questionnaire, what opinions and experiences have residents of Písek on the Roma inhabitants of the town of Písek.

Keywords

Gypsies, Tzigane, caste, holocaust, assimilation, social exclusion, discrimination, race, racism, majority, minority

Obsah

Obsah	5
Seznam zkratek	7
Úvod.....	8
Teoretická část	9
1. Kdo jsou Romové	9
1.1. Pravlast.....	9
1.2. Rozdělení kast.....	10
1.3. Cikán nebo Rom	10
1.4. Typický Rom	11
2. Historie a současnost	12
2.1. Usazování Romů v Evropě	12
2.2. Romové na našem území	12
2.2.1. Příchod Romů na naše území.....	12
2.2.2. Romové v období 2. světové války.....	13
2.2.3. Romové po 2. světové válce do roku 1989.....	15
2.2.4. Působení Romů po roce 1990 až po současnost	16
2.3. Romské společenství u nás	17
3. Romská kultura	19
3.1. Romská tradiční povolání	19
3.2. Romské tradice a zvyky	20
4. Romská rodina	22
5. Sociální vyloučení Romů a jeho souvislosti	23
5.1. Sociální vyloučení.....	23
5.2. Romské vzdělání a pracovní uplatnění	25
5.3. Bydlení Romů.....	26
5.4. Kriminalita Romů	27
5.5. Rasismus vůči Romům	28
Praktická část	29
6. Cíl, výzkumný problém a metodika.....	29
6.1. Cíl empirické části	29
6.2. Výzkumné otázky a hypotézy	29
6.3. Metodika	30
6.4. Charakteristika zkoumaného vzorku a sběr dat	31
7. Metodika	32

7.1 Výsledky výzkumu a jejich interpretace.....	35
8. Diskuze	53
Závěr	60
Bibliografické zdroje	61
Internetové zdroje	63
Seznam grafů	65
Seznam tabulek	66
Seznam příloh	67
Přílohy.....	68

Seznam zkratk

H – Hypotéza

IROP – integrovaný regionální operační program

MMR – ministerstvo pro místní rozvoj

VO – výzkumná otázky

Úvod

Město Písek se dlouhodobě potýká s problematikou způsobu života romských spoluobčanů. S touto problematikou souvisí neukázněné disociální chování a narušování nočního klidu. Město Písek, ve kterém žijí, se dle indexu sociálního vyloučení dlouhodobě pohybuje v kategorii s velkým rozsahem sociálního vyloučení v obci. Ve městě je mnoho ubytoven, domů a bytů, kde žijí sociálně vyloučené osoby, na které si obyvatelé Písku často stěžují. Proto bylo jako téma bakalářské práce zvoleno mapování názorů píseckých obyvatel na romské občany města Písek.

V teoretické části se zaměříme na vymezení základních pojmů – kdo jsou Romové, jaká je jejich historie, kde se vzali na našem území a jaká byla jejich situace během druhé světové války až doposud. Dále bych chtěla popsat, jaká jsou jejich tradiční povolání a tradice a zvyky, ale také pojem sociální vyloučení, se kterým se potýkají Romové v dnešní době. Se sociálním vyloučením také souvisí pracovní nasazení, vzdělání, ubytování ale i kriminalita, kterou řeší i město Písek.

Praktická část bude věnována kvantitativnímu výzkumu, který využívá metodu dotazování dotazníkovou technikou. Dotazník je složen ze 12 otázek. První čtyři otázky se týkají demografických indikátorů – pohlaví, věk, vzdělání, bydliště. Další otázky jsou zformulovány tak, abych zjistila názory, zkušenosti a také, jak by chtěli „Písečané“ problematiku řešit.

Cílem práce je zjistit, jaké názory a zkušenosti mají obyvatelé Písku s romskými občany a také zjistit, co by podle jejich názoru prospělo vzájemnému soužití a zda by chtěli se situací v Písku něco udělat.

Teoretická část

1. Kdo jsou Romové

První kapitola, které se budeme věnovat je o tom, kdo jsou vlastně Romové a kde se u nás vzali. Také tomu, jaký je jejich původ a jakou mají historii nejen u nás, ale i ve světě. Myslíme si, že pro pochopení romské mentality je dobré vědět, odkud vlastně přišli a jaký je jejich způsob života. To nastíníme v této kapitole.

1.1. Pravlast

O původu Romů se tradovalo velmi dlouho. Někteří lidé tvrdili, že pocházeli z Egypta. Lidé se domnívali, že jsou to Egypťané, kteří odmítli pomoci svaté rodině, která se ukryvala před Herodem. Dopustili se prý velkého hříchu, a proto museli absolvovat cestu do Říma, která trvala sedm let, a při které jim mělo být odpuštěno. V polovině 11. století se Romové objevili na hoře Athos, která se nacházela v Byzantské říši. Romové měli být velmi podobní kacířským členům sekty Atsiganoi, protože se také věnovali věštění a různému čarování jako právě členové Atsiganoi. V zemích východní Evropy dostali právě proto svá pojmenování. V každé zemi jim říkali různě. Ve Francii byli nazýváni Cingare. V Itálii byli pojmenováni jako Zingaro a u našich sousedů Poláků a také v Rusku Cygan. Z tohoto názvu také vyšel název, který se používá u nás v Česku, a to je Cikáni (Nečas 2002, s. 9-13).

Další původ, můžeme mu říkat „pravý“, jsme se však dozvěděli až v roce 1763, kdy mladý student I. Valyi, který pocházel z Maďarska potkal během svých studií v Holandsku tři Indy z „Malabáru“. Když promluvili, jejich jazyk mu velmi připomínal Romy, se kterými se setkal ve své rodné zemi. Zeptal se jich, zda by mu neřekli nějaká slova, která si zapisoval. Zapsal si jich přes 1000. Když se Valyi vrátil do své rodné země, nechal slova přeložit obyvateli Maďarska. Neměli žádný problém tato slova přečíst a vysvětlit, protože byla velice podobná slovům, která běžně používali. Na tento objev navázali i lingvisté, kteří se o původ zajímali o něco hlouběji a také prokázali, že původně Romové pocházejí z Indie (Nečas 2002, s. 9-13).

Kvůli nepokojům však museli Romové Indii opustit a hledali nové domovy, kde by se usídlili. Nepokoje zavedly Romy až do Persie, kde tvořili nové kolonie, kde byly dobré podmínky pro pracovní život, ale i pro partnerství. V Persii začaly vznikat nové sociální vazby, které se později změnily na sňatky a vznikla nová etnická skupina lidí – „DOMŮ“. Slovo DOM znamená v překladu člověk. Později z názvu DOM vzniklo slovo ROM, které

nyní představuje mužského představitele. Domové měli dříve i svůj vlastní stát a v něm samostatné etnikum, ale stát zanikl a z Domů se stala nízká kasta (Nečas 2002, s. 9-13).

1.2. Rozdělení kast

Indická společnost byla v duchu hinduismu tradičně rozdělena do kast. Kasta neboli džátí je rodová skupina lidí, kteří mají specifickou profesi pro každou kustu. Každá kasta má přesně dané předpisy a pravidla, která nesmí žádný Rom porušit. Kdyby pravidla nebo předpisy Rom porušil, mohl by být ze skupiny vyloučen.

Členové jednotlivých kast mají předem určené profese, které vykonává každý člen. To také pro některé Romy znamenalo, že kočovali, aby se co nejvíce užívali. Kočování znamená, že se Romové neustále přemisťují z místa na místo. Vždy se v některém městě na nějakou chvíli usadí a předvádějí svá řemesla, která jsou pro danou kustu typická. Jejich kočovný styl života započal již v Indii (Horvátová 2002, s.7).

Zde je rozdělení jednotlivých kast, typické pro indickou hinduistickou společnost:

- 1) Brahmáni – nejvyšší kasta byla složena z kněžích, obětníků a náboženských učitelů
- 2) Kšátrijové – tato kasta byla hned po Brahmánech a byli to vládci a bojovníci
- 3) Vajšijové – řemeslníci, obchodníci, rolníci a chovatelé dobytka
- 4) Šúdrové – sluhové a pomocní pracovníci

Všechny tyto vypsane kasty patřily k těm vyšším. Nejnižší kastě se říká tzv. nedotknutelní. Tento název znamená, že se členové této kasty nemohou dotknout ostatních vyšších kast. Mezi profese nedotknutelných patřili tanečníci, hudebníci, ale také kati (Nečas 2002, s.10). Romové ve své pravlasti pravděpodobně povětšinou patřili k této skupině nedotknutelných a možná také proto se rozhodli svou vlast opouštět (IDNES, 06.05. 2023).

1.3. Cikán nebo Rom

Ve společnosti se setkáváme s těmito pojmy – Cikán a Rom. Jaký je vlastně mezi těmito slovy rozdíl. Slovo Cikán vychází ze slova athingan – atsingan. Od tohoto slova byly odvozené i další slova. Acton uvádí: „Slovo Cikán se používalo také v Maďarsku, kde se jim říkalo Czigány, ve Francii říkali Tsigane, ve Španělsku se používalo Gitanos, také v Rusku,

kde byl název hodně podobný češtině, a to Cygany a i v dalších zemích“ (Acton, 2000, s.15-18).

Jak můžeme vidět, slovo Cikán nepoužíval jen český jazyk. Toto oslovení znamenalo, že člověk vedl kočovný život, živil se pletením košíků a ženy se věnovaly věštění i během kočování z místa na místo. Také ale slovo znamená hanlivý výraz jako je to, že Cikáni kradli, žebrali a dělali nekalé věci. Označení Cikán používalo spíše okolí než samotní Romové, protože někteří Romové se s tímto výrazem nikdy nechtěli ztotožnit. Proto začala média ale i společnost raději používat slovo Rom. Romové jsou ti, kteří využívají romštinu jako jazyk a hrdě se hlásí k romskému etniku. Slovo Rom vychází ze slova Dom. Lidé označení výrazem Dom byli příslušníci indických kast. Tito příslušníci byli známí především kvůli jejich typickým řemeslům jako bylo kovářství, pletení košíků ale také handlování s dobytkem. Později se ze slova Dom stal Rom, které známe i nyní (Kolektiv autorů 1999, s. 16-17). Česká společnost ale spíše využívá slovo cikán. Některým Romům označení cikán nevadí a hrdě se k tomuto výrazu hlásí, ale jsou i Romové, kteří toto oslovení berou jako urážku a potupu. Proto je společnost stále nejednotná (Doubrava 2008, s. 15).

1.4. Typický Rom

Pro Romy jsou typické černé vlasy, snědá pleť a také černě zbarvené duhovky. Můžeme říct to, že vypadají exoticky. Pokud se zamyslíme i nad jejich vlastnostmi a temperamentem, můžeme si vybavit jejich hlasitou komunikaci a výrazná gesta, která používají. Také mezi jejich vlastnosti patří to, že nesnášejí stereotyp, dále jsou hodně pohostinní a urazí se, pokud jejich pokrm odmítneme. Proto, pokud nám Rom nabídne nějaký jeho pokrm, je slušné si vždy vzít a alespoň trochu ochutnat.

Majoritní společnost vnímá Romy jako vyhledávače konfliktů, jako výrazné osobnosti, které strhují pozornost na svou osobu a také osoby, které nechtějí pracovat. Na druhou stranu jsou ale Romové vnímáni jako skvělí baviči, kteří mají talent vytvářet skvělou hudbu a zpěv a tou umí rozproudit každou zábavu. Myslím si, že tvrzení, že majoritní společnost vnímá Romy jako vyhledávače konfliktů a jako osoby, které nechtějí pracovat je přehnané, protože každý člověk může vnímat svůj postoj k Romům trochu jinak (Horvátová 2002, s.15).

2. Historie a současnost

2.1. Usazování Romů v Evropě

Romové z Indie odcházeli v několika vlnách, z nichž dvě byly největší. První skupina („vlna“) např. přes Řecko, Balkán, také malou Asii, Turecko, přes Dunaj až do střední Evropy. Druhá skupina („vlna“) Romů se vydala na druhou stranu a cestovala i přes Kavkaz, Arménii, Rusko až do Skandinávie. Tak se stalo to, že byli Romové osídleni po celé Evropě. V současnosti jsou Romové i v Americe, ale i v Austrálii a dalších oblastech, dá se říci, že jsou opravdu světovým národem. Nejdříve byli Romové vítáni, ale postupem času na ně měli Evropané negativní názory kvůli jejich stylu života a kvůli odlišnému vzhledu oproti většinové populaci (Šišková 2008, s.123-128).

2.2. Romové na našem území

2.2.1. Příchod Romů na naše území

Než se Romové objevili na území Česka, byli dlouhou dobu pronásledováni. Většinou vadilo, že prý Romové nedodržují správné vazby s církví a tím jí nerespektují. V roce 1427 vydal pařížský arcibiskup prohlášení, že jsou Romové vyloučení tzv. exkomunikováni ze svátostného společenství církve, a tudíž nemohou přijímat a udělovat svátosti s určitými výjimkami. Je to jeden z nejtěžších trestů používaný církvemi. Dokonce bylo ve Frankfurtu nad Rýnem vyhlášeno usnesení, které měl na starost sněm Svaté říše římské národa německého, že zabití „Cikána“ není trestné a že pokud nebude nahlášená přítomnost Romů na území, budou přidělovány velmi přísné pokuty. To vše proběhlo během let 1496 až 1497.

Nenávist k Romům pokračovala i další tisíciletí, kdy Ferdinand I. Habsburský byl proti existenci Romů a snažil se je vyhladit i tím, že je prohlásil za „psance“ a tak mohou být kýmkoliv a za jakýchkoliv podmínek zabiti. To vše ukončila vláda Marie Terezie a její syn Josef II, kteří vydali asimilaci¹ a tím usazení Romů. To vše mělo ale svá pravidla, která museli Romové dodržovat, aby mohli být v bezpečí. Mezi pravidla patřila: uzavírání manželských svazků podle uznávaných pravidel, to znamenalo dle církve, dále to, že nesměli používat romštinu, a to ani během psaní knih, dále také museli dodržovat hygienické návyky a navštěvovat školu. Pro Romy ale asimilace nebyla vhodná, protože většina stejně využívala

¹ pojem asimilace pojednává o přizpůsobení jedince nebo menšiny k většinové společnosti.12 (Jandourek, 2012, s. 32)

svá řemesla a kočovali i nadále a tím pokračovali ve svém stylu života jako předtím (Horvátová 2002, s.37).

2.2.2. Romové v období 2. světové války

V období 2. světové války byli obyvatelé židovského ale i romského původu považováni za nečistou rasu². Po nástupu k moci Adolfa Hitlera byli Židé a Romové považováni jako rasová hrozba a bylo prý potřeba tuto hrozbu odstranit. Nacistickému Německu se nelíbila jejich mentalita, původ, vzhled a také jejich způsob života. Proto protektorátní ministerstvo vnitřních věcí nařídilo zákon 117/1927 Sb., takzvanou cikánskou legitimaci. Bylo nařízeno, že pokud budou Romové i nadále kočovat a nenajdou si stálou práci, nebo o ni usilovat, budou převezeni do tzv. kárného (sběrného tábora). To platilo pro všechny muže, ženy i děti. Roku 1935 navrhl doktor Robert Ritter, aby byli všichni Romové nedobrovolně sterilizováni. Prý chtěl zabránit tomu, aby se mohli dál rozmnožovat lidé s nečistou krví. V roce 1936 nechalo Říšské ministerstvo zdravotnictví postavit v Berlíně ústav pro rasovou hygienu. Tento ústav měl na starosti doktor Robert Ritter a jeho pomocnice Eva Justinová. Úkolem tohoto ústavu bylo zkoumání rasy „cizí“ krve. Podle Rittera by vše vyřešilo zachycení všech Romů a také přinucení je k tvrdé práci v pracovních táborech. Tím by se prý nadobro vyřešilo další rozmnožování této rasy a také by se od nich osvobodila budoucí generace německého národa. Již zmiňovaný doktor Ritter navázal spolupráci s tehdejším velitelem policie Heinrichem Himmlerem. Heinrich Himmler byl „pravá“ ruka Adolfa Hitlera, říšský velitel SS a velitel policie. Na jeho rozkaz byli všichni této rasy rozděleni podle míry míšení. Do první skupiny patřili „rasově čisté Cikáni“, ve druhé skupině byli „cikánští míšenci“ a ve třetí kočovníci. Také si nejdříve pohrávali s myšlenkou, že nechají na živu „čisté Cikány“, kteří se nechovají asociálně a mají německou mentalitu, tzv. zvyklosti. Z této skupiny by prý udělali živoucí muzeum. Nakonec však ani „čistí“ Cikáni nebyli zachráněni před pracovními tábory.

Dalším vědcem byl Schubert, který prohlásil, že jedině Židé a Cikáni jsou bráni jako bytostně cizí rasy. Následně Schubert rozdělil obyvatelé Evropy do čtyř skupin a to takto.

² rasa – lidské populace liší se somatickými i dalšími biol. rysy (barvou kůže, vlasů a očí, formou vlasů, nosu, rtů, víček, hlavy a obličeje atd.) (RANSDORF, Miroslav a Jiří LINHART. Rasa: Sociologická encyklopedie. Encyklopedie.soc.cas.cz [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2018, 10. 11. 2018 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rasa>)

Do první skupiny patřili Němci a podobné rasy. Ve druhé skupině byly cizí rasy, ve třetí skupině byli Židé a Cikáni a do čtvrté patřili barevní (Kenrick, 2000, s. 22-23).

Protože je moje bakalářská práce o Romských obyvatelích v Písku, myslím si, že je důležité, aby tu zazněl pracovní tábor Lety u Písku.

Tento tábor byl založen 2. srpna 1942. Byl zřízen k nucené koncentraci rodin etnických Romů ale také neromských kočovníků, kteří se zrovna nacházeli na českém území. Romům, kteří byli v pracovních táborech se říkalo tzv. asociálové.

Tábor vznikl kvůli nařízení ministerstva vnitra a jemu podřízenému zemskému úřadu. Tento pokyn přišel z Berlína. Velmi mě překvapilo, že personál v Letech byl pouze český. Domnívala jsem se, že když přišel nápad a nařízení z Německa, bude personál německý. Nabízí se zde otázka, za jakým účelem byl tábor postaven. Pan Nečas v jedné ze svých knih píše: *“Tábor byl postaven za účelem převýchovy vězňů. Tím chtěli docílit naučením vězňů pracovním návykům, a začali tvrdě pracovat“*. Muži, ženy a mládež, dělali dělnické profese zejména se podíleli na stavby silnic Lety a Staré Sedlo. Také vypomáhali při lesnických pracích, jako bylo kácení lesních porostů, dále se podíleli na zemědělských sklizních u rolníků nebo na velkostatech (Nečas 1999, s.25).

Muži, ženy a děti byli ubytováni odděleně. Životní podmínky zde nebyly lehké, už jen z důvodu překročení kapacity kárného sběrného tábora. Obyvatelé tábora se tak musely vměstnat na malém prostoru se spousty dalšími lidmi. V táboře bylo vystaveno padesát maringotek s kapacitou pro šest osob, jak již bylo zmiňováno kapacita byla překračována (Nečas 1999, s. 25).

Strava byla podávána třikrát denně, ke snídani dostávali vězni náhražku černé kávy. K obědu obvykle jedli brambory se zeleninou a někdy k tomu hovězí maso, a k večeři byla zelná nebo bramborová polévka. Děti dostávaly ke snídani bílou kávu a k obědu a večeři krupicovou kaši. Kvůli vyčerpanosti z pracovních povinností a kvůli nedostatku jídla, se jejich stav zhoršoval. Na přelomu roků 1942 a 1943 se objevil břišní tyfus a později se zde objevil i tyfus skvrnitý. Stav byl tak kritický, že byla vyhlášena karanténa. Dokonce tato infekce zasáhla personál tábora. V Letech zahynula čtvrtina vězňů. Další čtvrtina vězňů uprchla nebo byla propuštěna. Německá Kripo ³vydala rozkaz a rozdělila vězně na dva transporty, které odvezly do koncentračního tábora v Osvětimi. První transport byl pro

³ Kripo – v době 2. světové války byla používána jako vyšetřovací agentura pro usvědčování Romů a Židů (Nečas a kol., 1999, s. 22-23)

šestnáct starých mužů a pro sedmdesát sedm žen. Ti byli odvezeni do KT Auschwitz. Druhý transport byl pro 215 mužů a chlapců a 205 žen s malými dětmi, směřoval do cikánského tábora Auschwitz Birkenau. Většina převezených vězňů v Osvětimi zemřela. (Nečas a kol. 1999, s. 32-33).

Celkově bylo v Letech vězněno 1309 vězňů. V 70. letech 20. století byl zde postaven vepřín, což se nelíbilo nejen historikům. Jednalo se o zneuctění památky zesnulým a jejich rodinám. V roce 1995 tehdejší prezident Václav Havel odkryl pomník obětem tábora. Po letech dohadů v roce 2018 odkoupil vepřín český stát. Na starosti ho má nyní Muzeum Romské kultury. Nyní se pracuje na demolici vepřína a na výstavbě nového památníku holokaustu Romů a Sintů. Měl by být letos slavnostně otevřen. (Romské muzeum, 2023)

2.2.3. Romové po 2. světové válce do roku 1989

Po 2. světové válce zůstalo na českém území pouze několik málo desítek rodin, které přežili tragédii v koncentračním táboře v Osvětimi. Mnoho Romů k nám přicházelo ze Slovenska, Maďarska, Polska ale i Rumunska. Všechny skupiny měly dva důvody, kvůli kterým chtěly k nám do Čech – lepší pracovní podmínky v průmyslovém odvětví a lepší podmínky pro bydlení. Po druhé světové válce se vrátilo na české území jen pár desítek rodin, které neštěstí přežili. I když nebyla situace Romů na Slovensku tak strašlivá, spoustu romských rodin ze Slovenska přicházelo na české území. Bylo to hlavně také kvůli tomu, že během války byly jejich osady z velké části zničeny a vypáleny a oni se neměli kam vrátit. Olašští Romové se po válce vrátili ke svému starému způsobu života a ke kočovnému způsobu obživy. Naopak slovenští Romové hledali nové bydlení a také způsob obživy u nás na území Čech a Moravy, kde si hledali práci a také byty, kde by mohli bydlet. V roce 1948 se stali Romové podle ústavy rovnoprávnými členy ve společnosti, ale zákon o potulných Cikánech z roku 1927 stále platil a trval až do roku 1950. Tento zákon měl na starosti to, že pokud Cikán kočoval, nebo vedl potulný život, musel se vždy nahlásit příslušnému orgánu nebo bezpečnostnímu úřadu. Vždy musel mít u sebe cikánskou legitimaci, a to i se svým otiskem prstů. V kočovném listě bylo také napsáno, kam chtějí Cikáni kočovat, tudíž jakým směrem a také, jaký je důvod jejich cesty. Pokud se Cikáni usadili na nějakou dobu v tábořišti, musel každý Cikán svůj list odevzdat u obecního starosty, který jim dal do listu potvrzení, že zde mohou tábořit.

Od druhé poloviny 50 let se začala řešit více Cikánská otázka a to, co bude v budoucnosti s Romy. Nejvíce se řešily dva přístupy, které byly pro Romy radikální. Prvním byl asimilační a druhý etnický. Později rozhodla tehdejší strana komunistická o

asimilačním přístupem. V roce 1958 byl vyhlášen zákon č.74, který byl o trvalém usídlení kočujících osob. Pro kočující Romy to bylo velmi těžké, protože ze dne na den museli přestat se svým dosavadním způsobem života. Nejvíce to zasáhlo olašské Romy, kteří byli zvyklí na kočovný způsob života a tento způsob života byl pro ně i tradiční (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2010).

Ze dne na den se museli všichni Romové přizpůsobit společnosti. Museli tak potlačovat své tradice, zvyky, způsob života a udělat tlustou čáru za tehdejší životem a začít žít nový život. V tomto období se Romové cítili, jako když jim společnost devastuje jejich morální působení. Společnost chápala sociální a etnické rozdíly Romů jako patologické jevy a nechápala jejich obvyklý způsob života. Asimilace měla kromě devastujících škod ale i pozitiva. U Romů se objevila vyšší gramotnost, také lepší zdravotní stav a sociální péči. Na konci 60. let se mohli Romové zapojit do řešení Cikánské otázky. Nechtěli se ale asimilovat, ale naopak chtěli podpořit svá etnická specifika. Pro vládu KSČ byl ale tento způsob nevyhovující a toto zapojení nepřipustili. Zvrat přišel v sedmdesátých letech, kdy přišla snaha o asimilaci v české společnosti, a to tím způsobem, že dostávali Romové vyšší dávky a také byty. Problémy Romů ale tyto výhody nevyřešily ale jen je zastínily a daly do pozadí. I když se česká společnost snažila „převychovat“ všechny Romy dle obrazu majoritní společnosti, i nadále byli Romové považováni jako skupina sociálně retardovaná (Horvátová 2002, s. 50-52).

2.2.4. Působení Romů po roce 1990 až po současnost

Po roce 1989 začaly vznikat Romské organizace, které ale neměly politický záměr a základ. Jednalo se o organizace a sdružení, které usilovaly o soudržnost Romské kultury a také její rozvoj. Pro Romské občany byly tyto organizace velmi důležité. Měli pocit, že jim někdo naslouchá, a že někam patří. Mezi organizace se řadil Svaz romských spisovatelů nebo Kulturní svaz občanů romské národnosti. Svaz romských spisovatelů začal v té době vydávat díla, která patřila původní romské tvorbě. Také se začaly zakládat organizace, které vydávaly vlastní romské časopisy. Mezi tento typ organizace patřila Dženo na obnovu a rozvoj tradičních romských hodnot. V této době se také zakládala různá Romská muzea. Mezi významné patří muzeum Romské kultury, které bylo založeno v roce 1991 a sídlí v Brně. V 90. letech se také Romové snažili o lepší začlenění a lepší vzdělání. Proto v roce 1992 vznikl nadace s názvem Nadace doktora Rajka Djuriče který se snažil Romům zlepšit jejich životní podmínky co se týče kultury a také vzdělávání. Také se otevřela soukromá romská škola, která sídlí v Kolíně a která měla za poslání zlepšit a usnadnit Romům vzdělání.

Pro Romy se stala snaha integrovat ještě těžší než za bývalého režimu. Romové začali kvůli sociálnímu, ekonomickému a kulturnímu vyloučení páchat patologické jevy jako lichvářství, kuplířství, kriminalitu ale také prostituci. Kvůli těmto jevům začala mít výhrady i česká společnost, které se chování Romů nelíbilo a zvyšovalo se mezi nimi napětí (Horvátová 2002, s. 55).

V dnešní době jsou Romové považováni jako sociálně slabší skupina osob, která je oproti majoritní společnosti znevýhodněna na trhu práce, v oblasti vzdělání ale také v oblasti sociálního působení ve společnosti. Častým důvodem, proč nejsou Romové zaměstnáni, je prý stereotyp, který vede majoritní společnost oproti Romům. To je ten, že nechtějí Romy zaměstnat kvůli jejich vzhledu a kvůli jejich způsobu života. Myslíme si, že to ale také nemusí být jediný problém. Také je dobré uvést to, že někteří Romští obyvatelé zaměstnání nevyhledávají, protože jsou zvyklí být na dávkách pomoci v hmotné nouzi a také se jim nelíbí stereotypní způsob života, který chození do zaměstnání obnáší. Samozřejmě to nemusí platit pro všechny Romské občany, kteří zaměstnání nenavštěvují a jsou bez zaměstnání, ale pro část si myslím že ano. V knize Fónadová píše: „*Životní standart Romů, závislost na sociálních dávkách je považována za důležitý indikátor příjmové situace jejich domácnosti*“. Tyto údaje jsou nejčastěji určeny z lokalit, Českého Krumlova, Uherského Hradiště, Chomutova, Ústí nad Labem a mnoho dalších měst. Myslím si, že se tato situace týká i města Písek (Fónadová, 2014, s. 26-29).

2.3. Romské společenství u nás

Jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole, Romové se rozdělují na mnoho kast, skupin a společenství. V České republice mají největší zastoupení slovenští Romové, a to se 75 až 80 procenty. Na našem území je jich nejvíce a dostali se k nám po 2. světové válce, když odcházeli z území současného Slovenska. Přišli k nám kvůli lepším životním podmínkám, kvůli zaměstnání a vyšší mzdě a zůstali tu dodnes. Tito Romové se od sebe mnohokrát liší způsobem života. Někteří se zapojili do běžného chodu společnosti, ale většina žije ve svých osadách. Dalším společenstvím Romů jsou olašští Romové. Tato skupina Romů se řadí mezi bohatší Romy a k vyšším kastám. Olašští Romové uzavírají sňatky výhradně mezi sebou, nikoli s jinými společenstvími. Tito Romové používají pouze romský jazyk, mají svůj dialekt.

Na našem území je jich přes deset procent. Olašští Romové dbají na své tradice a také na jejich tradiční řemesla, o kterých budeme hovořit o několik kapitol dále. Dalším

společenstvím Romů, kteří jsou na našem území jsou maďarští Romové. Těchto Romů je 10 až 15 procent. Mezi další menší společenství patří také čeští Romové, kteří zbyli jako přeživší ze 2 světové války, nebo němečtí Sintové (Horvátová, 2002, s.63).

3. Romská kultura

V dnešní době má kulturu na starosti kulturní a sociální antropologie, která zajišťuje interkulturní vzdělávání. Tato věda usiluje o neutrální hodnocení. To znamená, že nerozděluje rozdíly kultur na horší a lepší. Spíše se snaží analyzovat, poznávat a zkoumat jednotlivé kultury. Kulturou se rozumí vše, co si lidé myslí, co dělají atd. Je to tzv. komplex jevů do kterého patří – víra, morálka, práva, profese, umění aj. Romská kultura je velmi pestrá, a proto navážeme v další podkapitole na tradiční povolání Romů (Buriánek 2002, s. 33–25).

3.1. Romská tradiční povolání

Mezi nejtypičtější Romská povolání patřila kotelářství, košíkářství, cínařství, pletení košíků a košťat, zvonkařství, brusičství, drátenictví, opraváři deštníků, kováři, a také výroba dřevěných nástrojů.

Kotelářství bylo mezi povoláními velmi oblíbené a živilo se jimi především olašští Romové, dříve také nomádky Kalderaky. Romové někdy na zakázku své výrobky i zdobily. Mezi nejvíce vyráběné zboží patřily talíře, pánve, kotle ale také konve. Nejdříve se výrobky dělaly z mědi, ale později se začaly vyrábět z hliníku. Dalším oblíbeným a jednoduchým povoláním bylo kovářství. Výhodou bylo, že měli Romové na rozdíl od ostatních národů přenosnou kovářinu, kde vyráběli své výrobky.

Tato řemesla se předávala z generace na generaci. Dovednosti a zručnost si ukazovali, pracovali s nástroji a učili se nápodobou. Tak se vždy nejmladší členové zapojili do řemesla, naučili se ho a předávali své naučené znalosti i svým potomkům. Později se muži začali věnovat předvádění cvičené zvěře, a to především s medvědy a také opicemi.

Ženy se věnovaly věštecství, vykládáním karet, podomním prodáváním ovoce, zeleniny a také prodávaly nasbírané houby a lesní plody. Vykládání karet nebo věštění pomocí věstecké koule bylo při kočování velmi oblíbené. Později, když byla snaha o usazení, se Romové rozdělili. Bohatší Romové provozovali handlování s koňmi. Ti chudší se živilo krádežemi, loupežnictvím a také sběrem a následným prodejem věcí. Ženy se někdy musely živit jako prostitutky (Šuleř a kol. 1999, s. 46-51).

V současné době nemají Romové velkou motivaci k tomu, aby získali práci. Kvůli zrušení kočovnictví, nízkému stupni vzdělání, kulturní vykořeněnosti atd. si těžko hledají zaměstnání, které by se jim líbilo, bavilo je a vynášelo jim slušný příjem. Pokud ale Romové

pracují, tak většinou ženy pracují jako uklízečky a jako prodavačky v obchodech. Muže můžeme vidět většinou jako dělníky a zedníky.

3.2. Romské tradice a zvyky

Pokud se ale zamyslíme nad tím, co opravdu Romům jde a jsou v tom dobří, tak je to především hudba, zpěv a také herectví. V naší společnosti je mnoho známých umělců, kteří vystupují se svými kapelami na různých společenských akcích jako jsou koncerty, festivaly a mnoho dalších. Také si je lidé objednávají, aby jim zahráli na oslavách, aby s nimi strávili příjemné chvíle, ale i při rozloučení s jejich nejbližšími, a to na pohřbech. Mezi nejznámější romskou zpěvačku patřila Věra Bílá, která byla proslulá zpěvem tradičních romských písní. Pokud se podíváme na nynější známé osobnosti, řadíme mezi ně Lucii Bílou a Moniku Bagárovou, která zpívá se svou celou rodinou. Dalšími známými zpěváky jsou Jan Bendig a Radek Banga. Všichni tři zmiňovaní zpěváci přišli do povědomí společnosti přes televizní pěveckou soutěž. Romové často hrají na kytary, klávesy a dříve se také často hrálo na cimbály. Také zakládali různé cimbálové kapely, ve kterých nesměly chybět housle, viola a basa. Romové nejčastěji zpívají o lásce, ale také o smrti a o životě. Známým romským a také nyní obsazovaným hercem je Zdeněk Godla, který se proslavil nejedním filmem či účastí v taneční soutěži Stardance. V České republice máme také mnoho známých spisovatelů a básníků, mezi které patří básník Vlado Oláh a také romská spisovatelka Elena Lacková. Zastáváme názor, že o romské kultuře, zvycích ale i romských osobnostech se více mluví. Díky tomu, se majoritní společnost dozvídá více informací a vede to k většímu vzájemnému respektu. Lidé se o jejich kultuře více dozvídají skrze různé hudební festivaly, koncerty, kde mohou romské občany více a lépe poznat a dozvědět se jejich skutečné kořeny (Horvátová 2002, s. 68).

Romskými tradicemi se myslí i to, že Romové rádi slaví a dělají velké oslavy, kde je vždy spousta jídla, sjede se rodina ze širokého okolí a užívají si společné chvíle. Vždy se tam tančí a zpívá. Stává se, že hostinu obstarávají muži a ženy poté roznášejí pití a starají se o úklid. (Cohn 2009, s. 33) To byly ty příjemné chvíle i oslavy, ale pokud zemře někdo z romské rodiny, dělají se ještě větší oslavy, kde chtějí uctít památku zesnulému. Také se sjedou příbuzní z celé republiky, někdy přijíždí příbuzní i ze Slovenska a poslední rozloučení prožijí s pozůstalými. Romové vždy při těchto událostech dávají značně najevo své emoce. Hodně se při pohřbech křičí, pláče a modlí se k zemřelému. Také je typické, že zemřelý má otevřenou rakev, ke které se scházejí pozůstalí, modlí se a uctívají památku za zemřelého. Romové jsou také hodně věřící, takže obřad při pohřbu bývá velmi intenzivní a emotivní.

Také je zvykem, že se po pohřbu nesmí zpívat ani tančit a také platí to, že se na pohřební hostině nikdo nesměl opít. Také se stává, že ženská část rodiny chodí celý rok v černém, ostříhá si vlasy a také nechodí na žádné oslavy, zábavy ani svatby. To vše se dělalo kvůli úctě k zemřelému (Šuleř a kol. 1999, s. 53-57).

Romové vždy drží při sobě. Proto se také jak bylo zmiňováno pořádají oslavy, při kterých oslavují život a radost ze života. Pro všechny Romy je rodina to nejdůležitější v životě, a proto jí budeme věnovat následnou kapitolu.

4. Romská rodina

Jako pro majoritní společnost, tak i pro Romy je nejdůležitější v životě rodina. Romové, na rozdíl od majority své problémy s partnerem neřeší rozvodem. Problémy, které vznikají v průběhu manželství a společného života většinou řeší výměnou názorů. Tato výměna ale většinou není tichá, spíše naopak. Manželé jsou ve vyjadřování svých názorů velice hluční a emotivní. Někdy tyto hádky končí i fackami nebo podobným tělesným kontaktem. Pak si ale vše mezi sebou vyřeší a žijí si společně dál. Také je typické, že většina romských rodin má velký počet členů a že ženy rodí svého prvního potomka v brzkém věku, někdy i neplnoleté. Také je zvykem, že spolu žije více generací pohromadě. Mladí lidé žijí se svými potomky, rodiči, ale také prarodiči.

Ženy mají v romské rodině horší postavení než muž. Muž je hlavou rodiny, který zajišťuje finance a stará se o rodinu. Žena bývá v domácnosti a stará se o jídlo, úklid domácnosti a také o výchovu dětí. Muž má v domácnosti poslední slovo, žena vždy poslechne, protože mívají pevně rozdělené role. Stává se, že pokud jde žena s mužem ve společnosti, žena jde pár kroků za mužem, aby muž viděl, že mu projevuje úctu a pokoru. Otec má za úkol naučit své syny všem praktickým věcem a předává jim rady do života. Za to matka má na starosti naučit všechny domácí práce své dcery, aby jí mohly i zastoupit. Pokud není doma matka, má na starosti výchovu a péči o domácnost nejstarší dcera. Nejstarší syn přebírá zodpovědnost za rodinu, pokud otec není doma nebo zemře. Poté musejí nejstaršího bratra poslouchat sestry, ale i matka. Když zemře otec, nejstarší syn vybírá matce nového partnera. Když si ale děti vybírají svého partnera, rozhodující slova při výběru má otec, hlava rodiny. Také se stávalo, že byly sňatky domluvené dávno předem s jinou romskou rodinou. Říkají se tomu „zásnuby“. Tyto zásnuby probíhaly už tehdy, když byly děti ve velmi útlém věku. Nelehké to mívá i nevěsta, která se přivádá do romské rodiny. Bývá totiž vnímána jako podřadná. Nesmí se podívat ani promluvit na hlavu rodiny, kterou je otec ženicha. Její role a postavení se mění až po narození dítěte, a to nejlépe chlapce. V tu chvíli bývá respektována a stává se platnou členkou romské rodiny (Horvátová 2002, s. 25).

Také se prý říká, že pokud má žena jedno nebo dvě děti, není to ještě matka. Pokud se zjistilo že je žena neplodná, mohl ji manžel ihned opustit a najít si novou ženu, se kterou by zplodil potomka. Toto bylo povolené, i když byli spolu manželé. Velkou úlohu a roli měly v rodině staré ženy. Byly velice respektovány a považovány za moudré a zkušené. Mnohdy zastávaly roli léčitelky, kdy léčily svou rodinu i ostatní z komunity pomocí bylin. (Šuleř a kol. 1999, s. 53).

5. Sociální vyloučení Romů a jeho souvislosti

5.1. Sociální vyloučení

V této kapitole se budeme věnovat tomu, co je to sociální vyloučení a proč k němu dochází. Nejdříve bychom si měli ale vysvětlit, co znamená slovo společnost, protože právě k sociálnímu vyloučení dochází v naší společnosti. Pod pojmem společnost si můžeme představit nejobecnější systém lidského soužití. Můžeme říci, že společnost tvoří velké množství osob, tzv. individuí, kteří se navzájem respektují, navštěvují, kontaktují se a udržují mezi sebou přátelské vztahy. Společnost je tvořena mnoha osobnosti, ať ženského nebo mužského pohlaví. Každá osobnost má různé vlastnosti a typ temperamentu (Jandourek 2012, s. 215). Něco máme ale všichni mezi sebou společné a to, že se chceme pohybovat v podobném prostředí, kde se střetávají různé kultury, které se respektují a tolerují, a přitom vytvářejí sociální vazby a vztahy. Pokud se řekne majoritní kultura, znamená to většinová. Můžeme si jí představit tak, že většinová společnost přijímá cizince, kteří cestují na naše území. Majorita se dozvídá informace o odlišných kulturách, jejich historii a tím, se propojují obě dvě kultury. Naopak pod pojmem minoritní si představíme to, že je něčeho méně neboli menšina. Na našem území žije mnoho menšin, mezi které patří i Romové. Při sčítání lidu v roce 2021 se k romské národnostní menšině přihlásilo celkem 4458 osob. (Český statistický úřad, 2023) Na českém území žije ale více než 25 000 Romů. (Vláda ČR, 2023)

Sociálním vyloučením se označuje proces, při kterém je jedinci, skupině jedinců ale také komunitě znesnadňován nebo úplně zamezován přístup pozicím, příležitostem, a také ke zdrojům. Tyto omezení jim způsobují zamezení v ekonomických, sociálních a společenských aktivitách u majoritní společnosti. Mezi sociálně vyloučené osoby patří například ti, které trpí závislostí, dále osoby žijící v osamělé domácnosti, převážně to bývají osamělí senioři, Dalšími sociálně vyloučenými osobami jsou nedostatečně vzdělané osoby, osoby trpící mentální, tělesnou nebo duševní poruchou či hendikepem ale také příslušníci určitých menšin. Také to mohou být ale osoby, které se dostaly do tíživé životní situace a nedokáží si sami pomoci.

Sociální vyloučení je často spojováno a projevuje se u osob, které mají:

- Špatné hygienické poměry spojené s nezdravým životním stylem
- Nízkou míru nevzdělanosti (tuto nevýhodu nejsou schopni překonat)
- Prostorové vyloučení (vyloučené lokality bydlení, které jsou izolované)
- Uzavřený finanční (ekonomický systém) kteří řeší lichvou a rychlými půjčkami)
- Zvýšený potenciál pro případný výskyt patologických jevů (narkomanie, gamblerství, kriminalita)
- Sníženou jazykovou bariéru (Ptáčková 2006, s. 9).

Se sociálním vyloučením úzce souvisí i tyto tři pojmy kterými jsou – rasismus, diskriminace a stereotyp. Tyto tři pojmy spolu úzce souvisí. Pojem rasismus není v dnešní době nic mimořádného. Tento jev řeší společnost už dlouhá léta. Pojem rasismus znamená, že majoritní společnost nepřímá minoritní společnost. Rasismus nemusí být ukotven jen u jednotlivce, ale stává se, že je do toho zahrnuta větší část společnosti. Tento pojem znamená, že je společnost přesvědčená, že je minoritní společnost neboli podřízená, po kulturní stránce méněcenná (Weinerová 2014, s. 9). Dalším pojmem je diskriminace. Diskriminace má dvě formy. První formou je úplné vyloučení Romů. To znamená, že si společnost nepřeje, aby Romové bydleli ve stejných čtvrtích jako ostatní, nedocházeli ke stejnému lékaři, nebo nepracovali na stejném místě jako majorita. Druhou formou je odlišné zacházení. To znamená, že Romové mohou bydlet ve stejných částech jako ostatní, ale platí vyšší nájmy, i když pracují ve stejné práci jako majorita, dostávají menší finanční ohodnocení. Nikdy nejsou na stejné úrovni jako majoritní společnost, a proto se cítí být diskriminováni (Jandourek 2012, s. 59). Posledním pojmem je stereotyp. S ním souvisí více skutečností. Pokud se setkáváme s Romem, ale také s jiným příslušníkem minoritní společnosti, stává se, že dáváme přednost efektu prvního dojmu. To, jak na nás jedinec zapůsobí na první pohled, aniž bychom ho lépe poznali. Také s tím souvisí ten fakt, že stereotypy vycházejí z přesvědčení. (Weinerová 2014, s. 9-13).

Ne vždy tomu ale tak bývalo, aby byli Romové sociálně vyloučení. Na různých místech měli Romové symboličtější vztah s majoritní společností, a to například v Maďarsku, kde byli Romové ceněni za jejich práci s kovy. Dokonce byly označeni na panstvích za „královské služebníky“ (Ryder 2002, s. 52-59).

Se sociálním vyloučením Romů souvisí i to, na jaké úrovni je romské vzdělání a pracovní nasazení. Tuto problematice se budeme věnovat v další kapitole.

5.2. Romské vzdělání a pracovní uplatnění

Se sociálním vyloučením také souvisí romské vzdělání a pracovní nasazení, které budeme v této kapitole rozebírat. Neúspěšnost romských žáků v současném českém školství je spojená s následným neuplatněním se na trhu práce. Tato neúspěšnost vede k dalšímu sociálnímu vyloučení, které se tím prohlubuje. Velká část Romů má vystudované jen základní vzdělání, popřípadě speciální školu. Velká část Romů nemá motivaci k tomu, aby vzdělání dokončili, protože poté nemohou najít uplatnění. To i ti, kteří vystudovali vyšší vzdělání, ale při hledání zaměstnání nenašli profesní uplatnění. V situaci Romů při vzdělání a následném hledání pracovního místa hrají roli dva druhy faktorů. První faktor je nazýván vnitřní. Mezi tento faktor patří:

- Nízká motivace ke vzdělání a následnému hledání pracovního uplatnění
- Nepřípravenost romských dětí na povinnou školní docházku a její povinnosti
- Romské děti nemají dostatečnou znalost českého jazyka.
- Rodiče dětí nepokládají za důležitou školní připravenost. Proto se stává, že po nástupu do základní školy přecházejí děti do speciálních základních škol.
- Častá absence žáků je v sociálně vyloučených lokalitách zcela běžná a setkává se s ní mnoho základních škol. Také se stává, že děti nemají po návratu do školy zapsané omluvenky v žákovské knížce.
- Velkým problémem pro úspěšné nalezení zaměstnání je také to, že je minimální počet romských žáků, kteří dokončí střední odbornou školu nebo odborné učiliště. Žáci nemají motivaci k tomu, aby dostudovali vyšší vzdělání, než je základní, protože se stává, že i jejich rodiče schvalují, aby dítě prošlo rekvalifikačním kurzem, protože za to dostane okamžitý nárok na dávky podpory v nezaměstnanosti.

Někdy se stává, že si romské děti nenavštěvují vzdělávání, protože si jejich rodiče nemohou dovolit kupovat pomůcky právě kvůli finanční strádání, protože nákup pomůcek a placení školních exkurzí je finančně náročné. Někdy se setkáváme i s tím, že mají Romky ke vzdělání takový postoj, že chtějí mít nejdříve děti ve velmi mladém věku a vzdělání si doplní až po rodičovské dovolené. Říkají, že vyšší vzdělávací šance nechávají pro své děti. U jejich dětí to ale bývá podobné jako u rodičů (Horvátová 2013, s. 199-202).

Druhým faktorem je vnější. Mezi vnější faktory se řadí:

- Nízká míra spolupráce. Tento jev se myslí tak, že mají školy nízkou míru spolupráce s Romy a ostatními žáky a rodiči.
- Nedostatečné kompetence a ochota následné integrace – tou se myslí, že školy neví, jak správně udělat koncepci řešení romského vzdělání a také to, že se ve školách začínají prezentovat programy pro integraci Romů v rámci projektů (Ptáčková 2006, s. 42–57)

Kvůli malému pracovnímu nasazení a neochotě přijmout Roma do zaměstnání, se také potýkají Romové s finanční tísň. V sociálně vyloučených oblastech se stává, že nemají Romové finanční prostředky ani k zajištění bydlení a běžného chodu domácnosti a stává se, že si berou půjčky v bankách nebo také od lichvářů. Tyto zapůjčené peníze jsou někdy i použity ke svatbám a pohřbům. Romů, kteří se dostávají do finančních tísň je více než 40 %. Svě dluhy nesplácí a dostávají se tak do zadluženého kolotoče, ze kterého není moc cesty ven. Využívanou cestou ven je použití zastavárny, kde zastaví určitou věc a dostanou malý obnos peněz (Urban 2015, s. 17).

5.3. Bydlení Romů

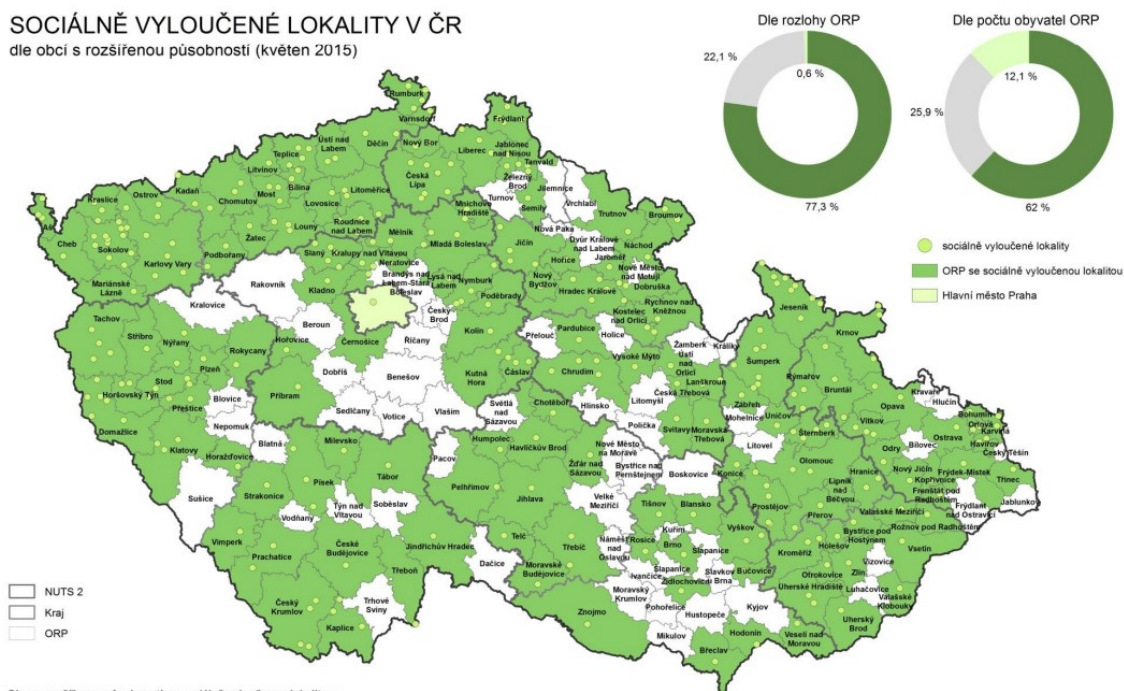
Mezi častý problém, se kterými se Romové potýkají patří bydlení. Ten vzniká proto, jelikož v dnešní době je nabídka bytů velice omezená. Bývají totiž časté vysoké náklady na chod bytů jako je elektřina, voda ale také nájem. Také se stává, že byty k pronájmu nejsou dostatečně vybavené a zařízení bytu je finančně náročné. Byty k pronájmu jsou nedosažitelné hlavně pro tyto skupiny obyvatel:

- Matky samoživitelky
- Seniors, kteří pobývají sami v domácnosti a pobírají starobní důchod
- Osoby, které jsou dlouhodobě nezaměstnané
- Ti, kteří jsou v domácnosti s členem, který je nezaměstnaný (Čada 2015 s. 69–71)

Velká část sociálně vyloučených osob hledá svůj domov v ubytovacích zařízeních jako jsou ubytovny. Velká část sociálně vyloučených osob jako mohou být Romové bydlí v sociálně vyloučených oblastech. Tyto oblasti se nejvíce nacházejí v Ústeckém kraji, v Ostravském kraji, v Karlovarském kraji, na Jižní Moravě, v oblasti Českého Krumlova, Vimperka, ale také na Písecku. (Urban 2015, s. 14-15).

Obrázek 1- sociálně vyloučené lokality v ČR

SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY V ČR
dle obcí s rozšířenou působností (květen 2015)

(zdroj – IROP, MMR)

5.4. Kriminalita Romů

Mezi nejčastější trestní řešené případy, které se v sociálně vyloučených lokalitách řeší jsou například přestupky, které jsou z oblasti veřejného prostranství. Mezi tyto přestupky řadíme znečištění veřejného prostranství, rušení nočního klidu. Dalšími přestupky jsou drobné krádeže, vykradené domy a sklepy ale také verbální útoky, které nejčastěji provádějí skupinky mladých lidí. Ti bývají posilněni alkoholickými nápoji nebo pod vlivem návykových látek jako je např. marihuana, nikotin a pervitin. Také se ale často používají těkavé látky, jako je toluen. Tomuto chování, pokud porušujeme právní normu říkáme disociální a to znamená, že dotyčný porušuje právní normy, které společnost nastavila. O tyto normy se zajímají instituce, kterými jsou policie a soudy. Ty mají na starosti rozdávat tresty a sankce. Za takové chování se považuje to, kdy člověk něčím vybočuje, nezapadá do společnosti. Například jezdí bez řidičského průkazu. Dalším příkladem je gamblersství nebo překupnictví a pašování drog (Čada 2015, s. 82).

5.5. Rasismus vůči Romům

Se sociálním vyloučením Romů, jejich špatnou finanční situací a nevyhovujícím bydlením souvisí také rasismus vůči Romům. V dnešní společnosti se setkáváme s názory, které mají rasistický charakter. Majoritní společnost nechce Romy mezi většinovou společností, ale otázkou je proč? Kdy nastal hlavní zlom a kde vznikl spouštěč tohoto problému? Je to způsobené odlišnou barvou pleti, nebo netradičním způsobem života? Pojďme si vysvětlit, co znamená slovo rasismus. Je to ideologie a přesvědčení, že lidé s odlišnou rasou, než kterou má většinová společnost nemá právo žít podle svého uvážení. Také zpochybňuje, že lidé odlišné rasy mají mít stejná práva a někdy to vyústí i tak daleko, že nechtějí, aby měly odlišné rasy právo na existenci. Může se s tím pojít s předsudek na postoj a víře vyšších tzv. nadřazených ras, a naopak těch méněcenných. Ukazují jen ty nedokonalosti a hledají rozdíly mezi rasami (Bělík 2017, s. 73). Tato diskriminace rasy neboli rasismus ukazuje na rozdíly mezi dvěma a více rasami. Lidé nadřazují svoji rasu a ukazují na rozdíly té druhé. S tím musí každodenně bojovat i Romové, kteří jsou v české společnosti často také diskriminováni. (Weinerová 2014, s. 9).

Praktická část

V praktické části se budeme věnovat tomu, jak Romové ovlivňují život obyvatel města Písek.

6. Cíl, výzkumný problém a metodika

6.1. Cíl empirické části

Cílem této práce bylo zjistit, jaké názory, zkušenosti a postoje mají písečtí obyvatelé ve vztahu k romským občanům. Dále také to, co by podle nich sblížilo majoritu s romskou komunitou. Město Písek se dle indexu sociálního vyloučení dlouhodobě pohybuje v kategorii s velkým rozsahem sociálního vyloučení v obci. (Odbor pro sociální začleňování MMR, 2023). Jelikož je situace ve městě dlouhodobě kritická, chci touto prací poskytnout náměty a podněty pro zlepšení této situace.

6.2. Výzkumné otázky a hypotézy

Pro mé výzkumné šetření jsme sestavili celkem 7 výzkumných otázek, na které jsme poté reagovali hypotézami.

1. VO – Budou mít více dobrých zkušeností s Romy ženy nebo muži?

H – Dobré zkušenosti s Romy budou mít spíše ženy.

2. VO – Kde se nejčastěji setkává majoritní společnost s romskými obyvateli?

H – Písečtí obyvatelé se nejčastěji setkávají s Romy v obchodech a kulturních akcích

3. VO – Bude mít věk a dosažené vzdělání vliv na názor a postoj k Romům?

H – Lidé do 30 let a s vyšším vzděláním budou tolerantnější vůči Romům.

4. VO – Do jaké míry lokalita bydlení ovlivňuje postoj a názor na Romské občany?

H – Lidé žijící ve stejné lokalitě jako Romové budou mít větší míru sociální distance vůči Romům oproti těm, kteří bydlí v jiné části.

5. VO – Jaký názor mají dotazovaní na romské občany?

H – Názor dotazovaných bude spíše negativní.

6. VO – Považují dotazovaní stejná práva Romů za pozitivní nebo negativní?

H – Dotazovaní si myslí, že ve městě mají Romové stejná práva jako ostatní obyvatelé a považují to za negativní.

7. VO – Chtěli by být dotazovaní s Romy i v bližším soužití nežli jako spolupracovník?

H – Většina dotazovaných by chtěla Roma maximálně jako spolupracovníka.

6.3. Metodika

Pro výzkumné šetření byl zvolen kvantitativní přístup technikou dotazníku. Použití dotazníku je efektivní a rychlá možnost, jak získat zpětnou vazbu od respondentů.

Otázky do dotazníku jsme strukturovali tak, abychom se dozvěděli názory, postoje a myšlenky, které jsou pro naše šetření důležité. Dotazník se skládá ze 12 otázek. První čtyři otázky se týkají demografických indikátorů – pohlaví, věk, vzdělání, bydliště.

Další dvě otázky jsou zaměřené na zkušenosti s Romy, přičemž při první odpovídali pomocí čtyřbodové škály a na druhou otázku pomocí pětibodové. Jako první jsme se ptali, zda mají písečtí obyvatelé pozitivní zkušenosti s Romy v Písku, a naopak druhá otázka je formulována tak, aby nám napsali, zda mají negativní zkušenosti s Romy ve městě Písek. Při třetí otázce jsme se zaměřili na to, abychom zjistili, kde nejvíce se setkávají respondenti s Romy. Čtvrtá otázka se věnuje problematice lidských práv. Ptali jsme se, zda Romové mají stejná práva jako ostatní občané. Pokud napsali že mají, zajímalo nás, zda to pokládají za pozitivní nebo negativní.

Pátá otázka je vytvořena podle Bogardusovy škály⁴ sociální distance. Sestává se ze sedmi bodů, ke kterým respondenti psali, zda za daných okolností přijímají, nebo nepřijímají Roma či Romku. Šestá otázka je zaměřena na názory respondentů, jestli si myslí, že podle nich existuje něco, co reálně negativně ovlivňuje vztah majoritní komunity a Romů v Písku.

⁴ Bogardusova škála sociální distance – nástroj pro měření postojů k etnickým nebo jinak definovaným skupinám (Ryšavý, 2003, s. 60)

Poslední dvě otázky jsou položeny tak, aby se respondenti zamysleli nad tím, jestli by byli ochotni, podniknout nějaké kroky pro zlepšení situace.

Otázky jsme vyhodnocovali pomocí analýzy četnosti odpovědí a Chí kvadrátu. Poté jsme stanovovali výsledky odpovědí, které jsme vypisovali do Microsoft Excel a následně tvořili grafy. V naší práci se setkáváme s tabulkami, výsečovými ale i sloupcovými grafy, pro lepší přehlednost ve výsledcích.

6.4. Charakteristika zkoumaného vzorku a sběr dat

Dotazník byl vytvořen na stránkách www.Click4survey.cz Celkem ochotně vyplnilo dotazník sto respondentů. Dotazník byl vytvořen tak, aby byly zastoupené všechny části města Písek, a tak mohli respondenti vyplnit, kde pobývají. Věková kategorie respondentů byla od 18 do 60 let. Také jsem se zaměřila na vzdělání dotazovaných. V jedné otázce měli na výběr, jaké nejvyšší dosažené vzdělání mají. V nabídce bylo základní vzdělání až vysokoškolské. Vysokoškolské vzdělání bylo na prvním místě, uvedlo ho 43 dotazovaných. Tento počet mě velice překvapil. Myslela jsem si, že nejvíce bude zastoupené středoškolské vzdělání. Vytvořený dotazník jsem nejdříve umístila na sociální síť, kde jsem poprosila přátele, zda by mi ho vyplnili. Seznámila jsem je s oborem a školou, kterou studuji a nastínila jim problematiku, která se dotazníku týká. Také jsem ji sdělila, že budu moc ráda, pokud dotazník pošlou dále svým známým a přátelům a informovala je o anonymitě dotazníku. Uvedla jsem také, že vyplnění dotazníku trvá jen pár minut. Setkala jsem s velmi hezkou zpětnou vazbou, kterou potvrzuje i počet vyplněných dotazníků.

Celkem vyplnilo dotazník 79 žen a 21 mužů. Největší zastoupení měla věková kategorie mezi 31 až 40 lety. Nejvíce dotazníků mi vyplnili respondenti z Budějovického předměstí, kde jich bylo 36. Následovaly Smrkovice s 32 obyvateli. Nejméně dotazníků vyplnili respondenti v Novém Dvoře a v Purkraticích. Z těchto oblastí jsem obdržena pouze dva dotazníky.

7. Metodika

Pro výzkumné šetření byl zvolen kvantitativní přístup technikou dotazníku. Použití dotazníku je efektivní a rychlá možnost, jak získat zpětnou vazbu od respondentů.

Otázky do dotazníku jsme strukturovali tak, abychom se dozvěděli názory, postoje a myšlenky, které jsou pro naše šetření důležité. Dotazník se skládá ze 12 otázek. První čtyři otázky se týkají demografických indikátorů – pohlaví, věk, vzdělání, bydliště.

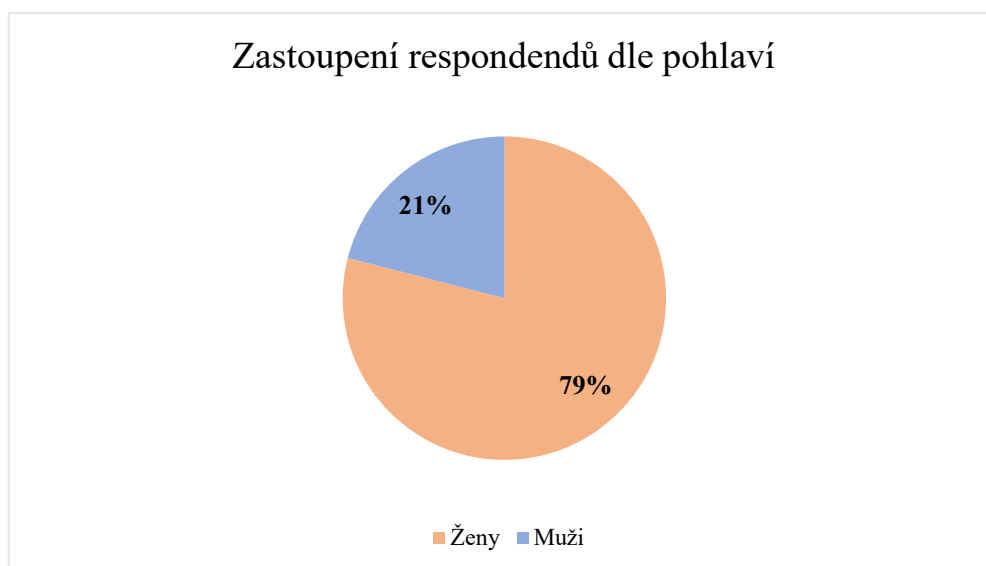
Další dvě otázky jsou zaměřené na zkušenosti s Romy, přičemž při první odpovídali pomocí čtyřbodové škály a na druhou otázku pomocí pětibodové. Jako první jsme se ptali, zda mají píseční obyvatelé pozitivní zkušenosti s Romy v Písku, a naopak druhá otázka je formulována tak, aby nám napsali, zda mají negativní zkušenosti s Romy ve městě Písek. Při třetí otázce jsme se zaměřili na to, abychom zjistili, kde nejvíce se setkávají respondenti s Romy. Čtvrtá otázka se věnuje problematice lidských práv. Ptali jsme se, zda Romové mají stejná práva jako ostatní občané. Pokud napsali že mají, zajímalo nás, zda to pokládají za pozitivní nebo negativní.

Pátá otázka je vytvořena podle Bogardusovy škály⁵ sociální distance. Sestává se ze sedmi bodů, ke kterým respondenti psali, zda za daných okolností přijímají, nebo nepřijímají Roma či Romku. Šestá otázka je zaměřena na názory respondentů, jestli si myslí, že podle nich existuje něco, co reálně negativně ovlivňuje vztah majoritní komunity a Romů v Písku. Poslední dvě otázky jsou položeny tak, aby se respondenti zamysleli nad tím, jestli by byli ochotni, podniknout nějaké kroky pro zlepšení situace.

Otázky jsme vyhodnocovali pomocí analýzy četnosti odpovědí a Chí kvadrátu. Poté jsme stanovovali výsledky odpovědí, které jsme vypisovali do Microsoft Excel a následně tvořili grafy. V naší práci se setkáváme s tabulkami, výšečovými ale i sloupcovými grafy, pro lepší přehlednost ve výsledcích.

⁵ Bogardusova škála sociální distance – nástroj pro měření postojů k etnickým nebo jinak definovaným skupinám (Ryšavý, 2003, s. 60)

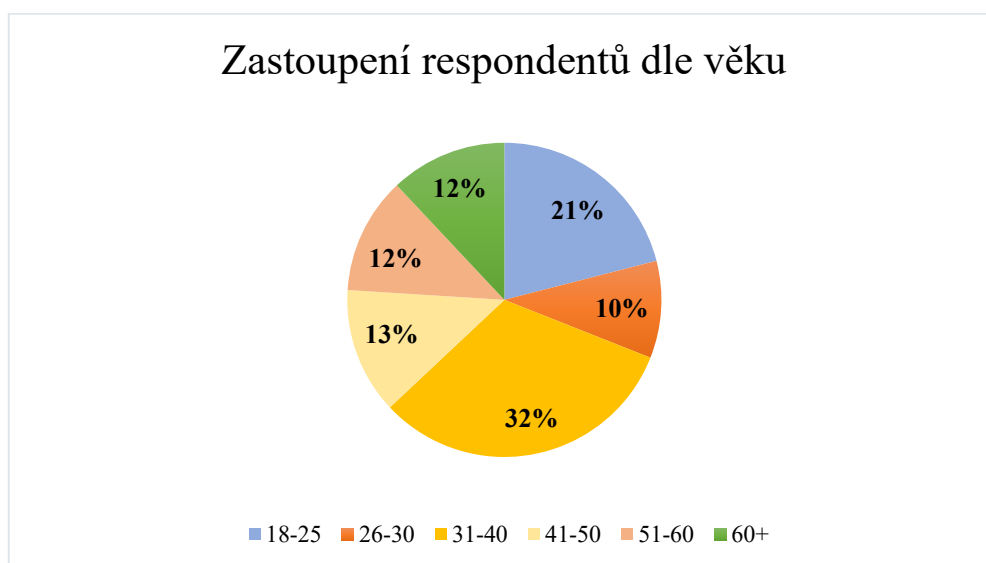
Graf 1- zastoupení respondentů dle pohlaví

(zdroj – vlastní zpracování)

U grafu číslo 1 lze vyčíst zastoupení respondentů dle věku. 79 % procent respondentů byly ženy a 21 % respondentů muži.

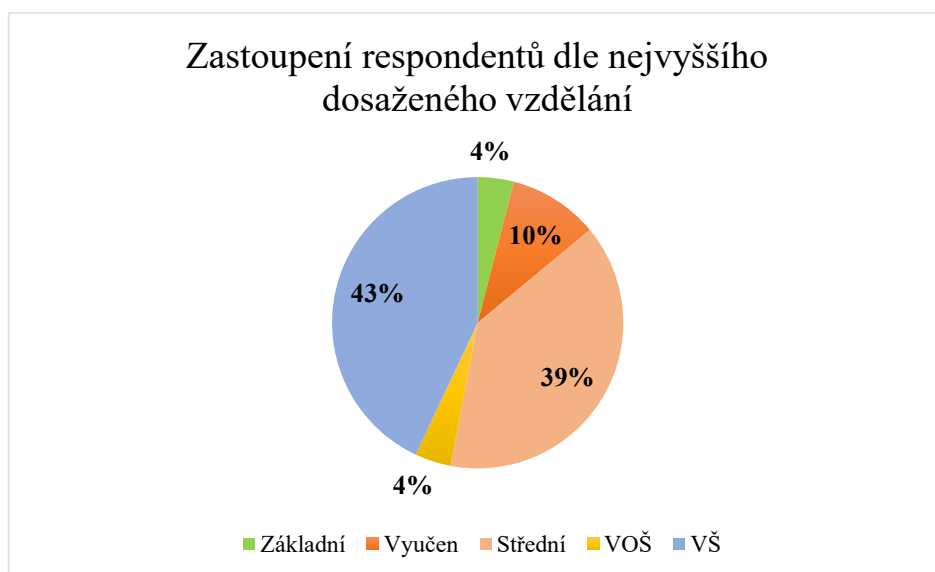
Graf 2- Zastoupení respondentů dle věku

(zdroj – vlastní zpracování)

Graf s číslem 2 vyznačuje zastoupení respondentů dle věku. Největší zastoupení měla věková kategorie od 31 do 40 let s 32 %. Nejmenší zastoupení měli respondenti ve věku 26 až 30 roky.

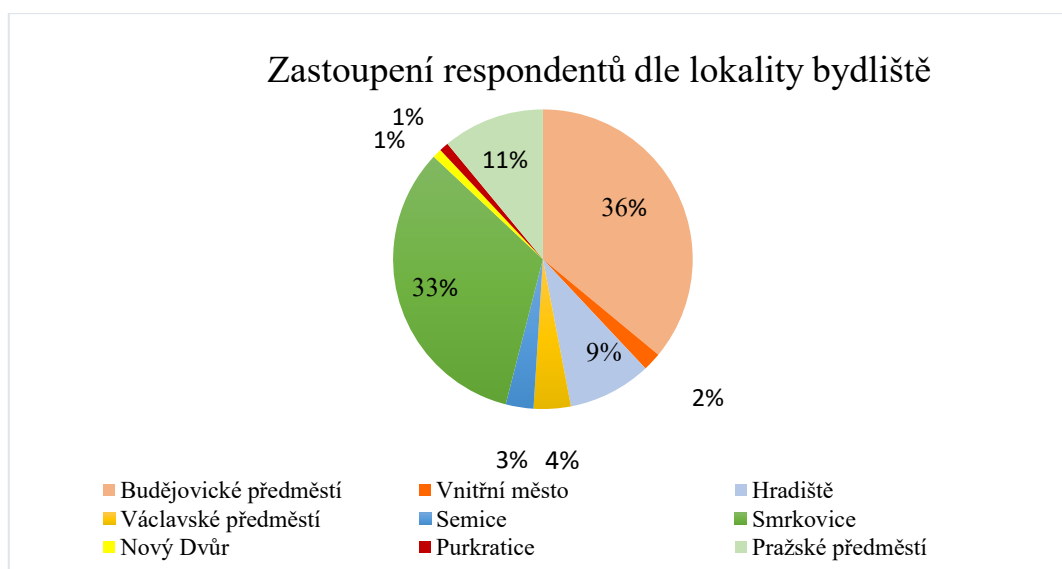
Graf 3- Zastoupení respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání

(zdroj – vlastní zpracování)

Na grafu číslo 3 je vyobrazeno zastoupení respondentů dle nejvyšší dosaženého vzdělání. Můžeme vidět, že největší počet má dosažené vysokoškolské vzdělání s vysokým počtem respondentů a to 43 %. Zato nejmenší zastoupení mají respondenti se základním vzděláním a to 4%

Graf 4- Zastoupení respondentů dle lokality bydliště

(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslo 3 můžeme vyčíst, že největší zastoupení respondentů je z Budějovického předměstí a to 36 % a na druhém místě jsou Smrkovice s 33 %. Nejméně respondentů je zastoupeno z částí Nový Dvůr a Purkratice. Odkud byl vždy jen jeden respondent.

7.1 Výsledky výzkumu a jejich interpretace

V této kapitole si shrneme, jak šetření dopadlo. Celková data byla získaná pomocí námi vytvořeného dotazníku, který byl anonymní. Dohromady bylo v dotazníku 9 otázek, na které jsme vytvořili 7 výzkumných otázek a následných hypotéz. První otázkou bylo, zda mají píšečtí obyvatelé pozitivní zkušenosti s Romy. Zajímal nás nejdříve celkový průzkum. Následná výzkumná otázka a hypotéza zní takto:

1. VO – Budou mít více pozitivních zkušeností s Romy ženy nebo muži?

H – Pozitivní zkušenosti s Romy budou mít spíše ženy.

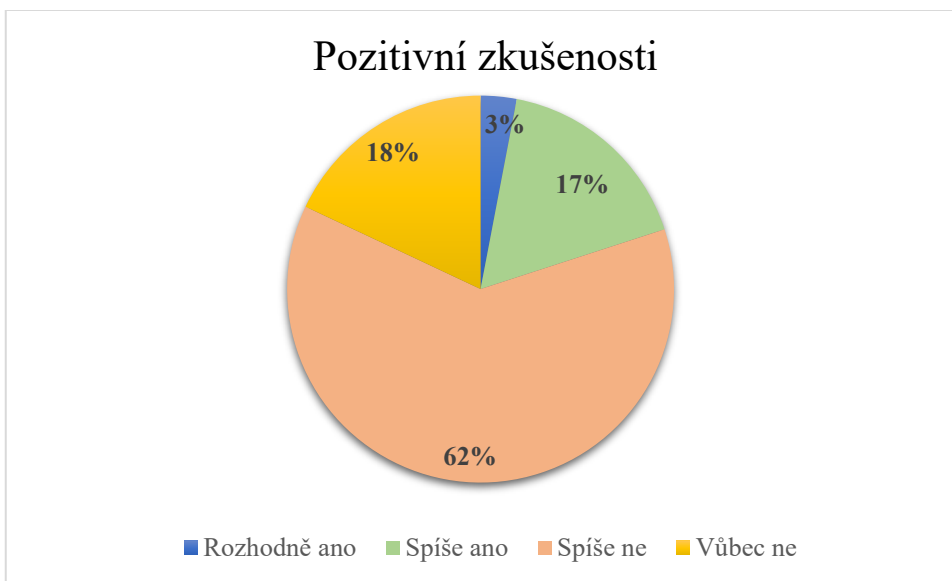
Tuto výzkumnou otázku a následnou hypotézu jsme si stanovili proto, jelikož nás zajímalo, zda budou mít ženy více pozitivních zkušeností s Romy než muži. Hypotéza se nepotvrdila, ženy i muži mají procentuálně stejně zastoupené pozitivní zkušenosti s Romy. 17 žen nám v dotazníku vyplnilo, že mají pozitivní zkušenosti s Romy. Procentuálně je to 22 %. Nejčastějšími pozitivními zkušenosti žen byla spolupráce s rodiči a s dětmi na základní a mateřské škole. Respondentky, které napsaly tyto odpovědi jsou prý učitelky, které přicházejí každodenně do kontaktu s Romy. Spolupráce s rodiči ale i s dětmi je bezproblémová. Děti jsou prý připravené a komunikace je báječná. Dalšími pozitivními zkušenosti žen jsou ty, že se ještě nesetkali s problémovými Romy a také to, že oceňují u Romů, se kterými se poznali, že byli féroví a upřímní. Pozitivní zkušenosti mužů jsou nejčastěji ty, že mají výborné kolegy v zaměstnání, kteří jsou velmi pracovití a přátelští. Muži s pozitivními zkušenosti byli 4.

Tabulka 1 - Výsledky zkušeností s Romy podle pohlaví dotazovaných respondentů

	Pozitivní ANO	Pozitivní NE	Počet respondentů	Pozitivní zkušenosti v procentech
Žena	17,00	61,00	78,00	21,79
Muž	4,00	18,00	22,00	22,22
Celkem	21,00	79,00	100,00	44,01

(zdroj – vlastní zpracování)

Graf 5- Pozitivní zkušenosti s Romy

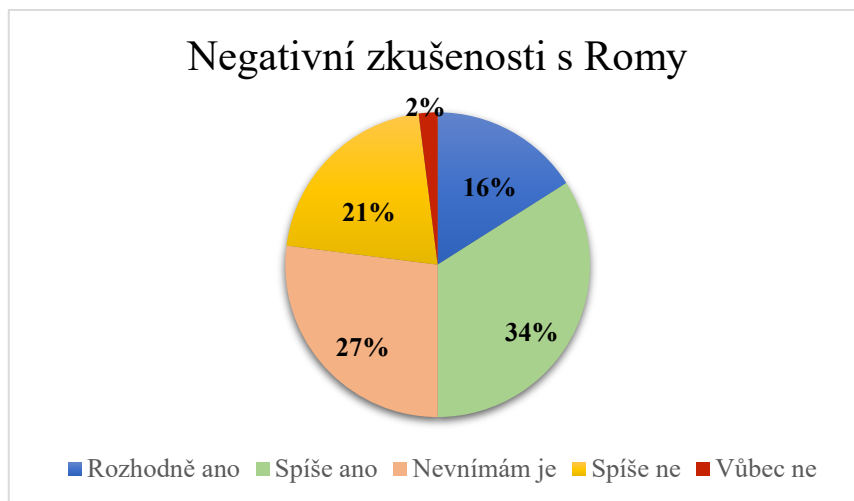

(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslo 5 můžeme vidět, že 3 % respondentů napsali k možnostem rozhodně ano, 17 % spíše ano, 62 % spíše ne a 18 % vůbec ne.

Druhou otázkou v dotazníku jsme chtěli zjistit, zda mají „Písečané“ negativní zkušenosti s Romy. Na tuto otázku jsme nevytvářeli hypotézu, ale je důležitá pro výsledek celkového výzkumu.

Graf 6- Negativní zkušenosti s Romy

(zdroj – vlastní zpracování)

U této otázky odpovědělo, všech sto respondentů různě. 16 % respondentů napsalo, že mají s Romy rozhodně negativní zkušenosti. Při této odpovědi měli napsat o jakou zkušenost se jednalo. Mezi nejčastější odpovědi patřily:

- nepořádek, hluchost, poflakování celých skupin
- nevhodné chování a narážky na ulici, krádeže a vulgárnost ve škole
- Pořívání, nadávky, urážky, napadení

Jedna z respondentek do odpovědi napsala: „*Hluk, nevychovanost, strach, neúcta, nepřizpůsobivost... to vše mě napadá, když si představím Romy. Zkušenost je taková, že jednou byli Romové našimi sousedy. Všude totální bordel, nevychované děti i pes, který nás i pokousal. Naprostá bezohlednost, kdy si pouštěli muziku a tančili ve všední dny, protože nikdo do práce nechodil.*“

34 % respondentů napsali spíše ano, to znamená, že se někdy setkali s negativní zkušeností. Pět měli možnost k odpovědi připsat o jaké zkušenosti se jednalo. Častými odpověďmi byly tyto:

- Nepřizpůsobivost ve společnosti, odpadky, negativní přístup k práci
- nestoudné pokřikování na mou osobu
- Neukáznění, nepracující, dělají nepořádek

27 % respondentů zakroužkovalo, že Romy nevnímají a zbytek respondentů bylo s odpovědí: spíše ne, vůbec ne. Těch bylo 16 % a 2 %.

2. VO – Kde se nejčastěji setkává majoritní společnost s romskými obyvateli?

H-Písečtí obyvatelé se nejčastěji setkávají s Romy v obchodech a kulturních akcích.

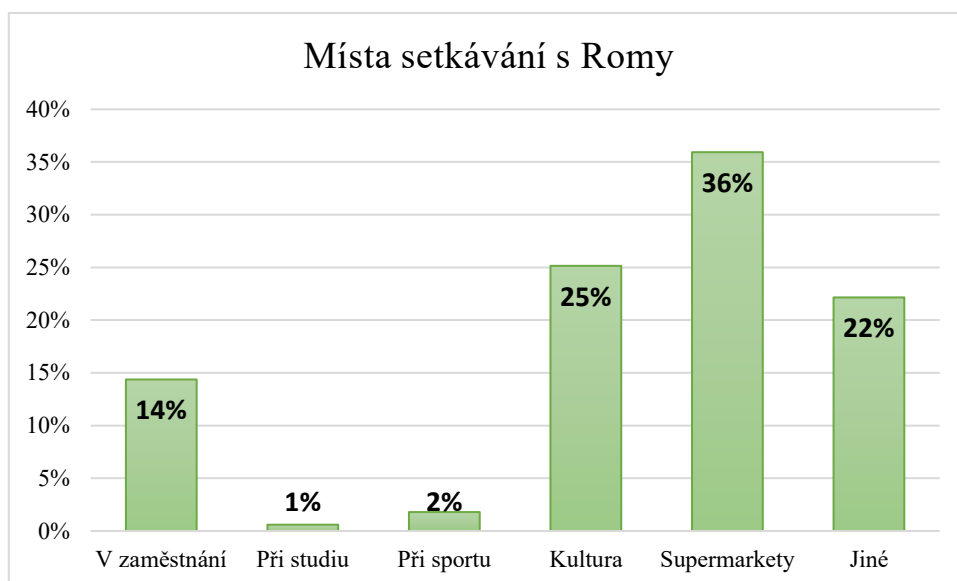
Druhou výzkumnou otázkou a následnou hypotézou jsme chtěli zjistit, kde nejvíce se setkávají písečtí obyvatelé s Romy. 24 respondentů psalo, že se s Romy nejčastěji setkávají v zaměstnání a jen jeden, že při studiu. Při sportu se s Romy setkávají 3 respondenti. Jednou z nejčastějších odpovědí při této otázce bylo setkání při kulturních akcích. Tuto odpověď napsalo 42 dotazovaných. Úplně nejčastější odpovědí se 60 hlasy bylo setkávání v supermarketech. Proto se nám hypotéza se potvrdila. Nejčastěji se Písečané setkávají s Romy v supermarketech a na kulturních akcích. Nicméně i kolonka "Jiné", do níž respondenti psali, měla docela velké zastoupení a to 37 respondentů. Do této kolonky připisovali, že se setkávají s Romy při každodenních procházkách Pískem, při třídění odpadu u kontejnerů, v parcích, a to převážně v parku, který se nachází u Mírového náměstí. Tento park není oblíbený, a to hlavně ve večerních hodinách, protože se zde scházejí osoby se sociálním znevýhodněním a závislostmi. Další často odpovědí v kolonce „jiné“ bylo, že se s Romy setkávají u domu, kde Romové bydlí, u tzv. Domu Hrůzy. Tento dům je ubytovna pro Romy a patří neziskové organizace s názvem Naděje. Naděje vznikla v Písku roku 1989 a zabývá se pomocí osob se sociálním znevýhodněním. (Naděje, 2023).

Tabulka 2 - Místa setkávání s Romy u dotazovaných respondentů

Místa setkávání s Romy					
V zaměstnání	Při studiu	Při sportu	Kultura	Supermarkety	Jiné
24	1	3	42	60	37

(zdroj – vlastní zpracování)

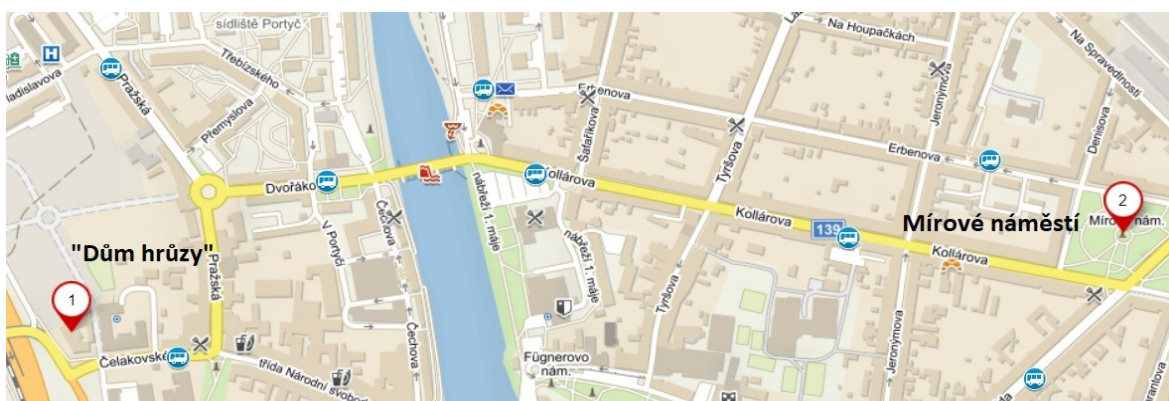
Graf 7 - Místa setkávání s Romy

(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslo 6 můžeme vyčíst, že se „Písečané“ nejčastěji setkávají s Romy v supermarketech a také kulturních akcích.

Obrázek 2 – Lokality častých míst setkávání s Romy

(zdroj- mapy.cz)

Zde jsme vložili mapu, kde jsou uvedeny obě dvě lokality, pro lepší představu, kde přesně se v Písku se nacházejí. Lokalita s číslem 1, se nachází v oblasti Pražského předměstí. V okolí tohoto domu, jsou dvě střední a jedna vyšší odborná škola. Každý den tedy projde okolo domu mnoho žáků ale také osob, kteří navštěvují školu blízko domu nebo bydlí v oblasti Václavského náměstí, protože jediná cesta vede okolo tohoto domu. Je tedy pravděpodobné, že se právě setkají s Romy, kteří pobývají ve vyznačené lokalitě. Druhou vyznačenou lokalitou je park, který se nachází v oblasti Mírového náměstí.

3. VO – Bude mít věk a dosažené vzdělání vliv na názor a postoj k Romům?

H. Lidé do 30 let a s vyšším vzděláním budou tolerantnější vůči Romům.

Tuto výzkumnou otázku a následnou hypotézu jsme si stanovili proto, jelikož se domníváme, že lidé s vyšším vzděláním, myslíme tím, vyšší odborné nebo vysokoškolské a zároveň s věkem do 30 let budou tolerantnější vůči Romům. Může to být způsobené tím, že mladší lidé mají větší míru sociální tolerance a také tím, že lidé s vyšším vzděláním se více zajímají o problematiku, která se Romů týká, a to například při studiu. Také se můžeme dočíst, že mladší lidé jsou více tolerantní a otevření vůči jiným etnickým skupinám, protože s nimi žijí už od malička a jsou učeni k tomu, aby s nimi vycházeli (Janmaat a kol., 2019, s. 45–48).

Tabulka 3- Bodové ohodnocení dle odpovědí

Pozitivní	Body
Rozhodně ano	6
Spíše ano	3
Spíše ne	1
Vůbec ne	0
Negativní	
Rozhodně ano	-6
Spíše ano	-3
Nevnímám je	0
Spíše ne	-1
Vůbec ne	0

(zdroj vlastní zpracování)

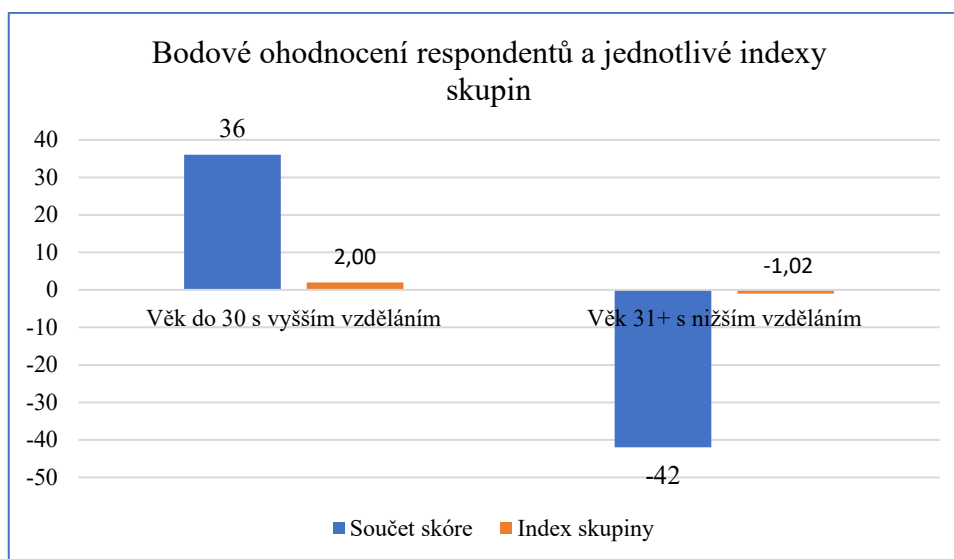
Tabulka 4- Bodové ohodnocení dle věku a nejvyššího dosaženého vzdělání a index jednotlivce ze skupiny

Věk	Součet bodů	Index skupiny
18-25	4	0,19
26-30	-7	-0,70
31-40	14	0,44
41-50	5	0,38
51-60	-26	-2,17
60+	-8	-0,67
Vzdělání		
Základní	-14	-4,67
Vyučen	-25	-2,27
Středoškolské s maturitou	-42	-1,05
Vyšší odborné vzdělání	-18	-4,50
Vysokoškolské	81	1,93

(zdroj – vlastní zpracování)

Ve výzkumné otázce číslo 3 a následné hypotéze nás zajímalo, zda lidé s nižším věkem do 30 let a vyšším dosaženým vzděláním, myslíme tím vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání budou mít více tolerantnější vůči Romům. Abychom výsledky mohli vyhodnotit, vytvořili jsme si bodové ohodnocení odpovědí. V této tabulce číslo 4 můžeme vidět, že respondenti starších ročníků dostali spíše záporné hodnoty při hodnocení a to -26 bodů. Nejvíce negativních zkušeností s Romy mají věková skupiny ve věku od 50 až 60 let. Zároveň byli odpovědi rozděleny podle nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů viz tabulka číslo 4, ve které můžeme vidět, že jediná skupina respondentů s vysokoškolským vzděláním má pozitivní hodnoty a to 81 bodů. V poslední části tabulky s názvem index skupiny můžeme vidět průměrné bodové ohodnocení jednotlivce každé skupiny.

Graf 8- Bodové ohodnocení respondentů a jednotlivé indexy skupin

(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslem 8 můžeme vyčíst, že lidé do 30 let a s vyšším vzděláním dostali -4 body. Druhý sloupec, ve kterém jsou respondenti s věkem více než 30 let a nižším vzděláním dostali -13 bodů.

4. VO – Do jaké míry lokalita bydlení ovlivňuje postoj a názor na Romské občany?

H. Lidé žijící ve stejné lokalitě jako Romové budou mít větší míru sociální distance vůči Romům oproti těm, kteří bydlí v jiné části.

Při této výzkumné otázce a následné hypotéze, jsme se zamýšleli nad tím, zda lokalita bydlení ovlivňuje sociální postoj k Romům a došli jsme k závěru, že lokalita bydlení určité sociální postoj a názor na Romy ovlivňuje. Ti kteří, bydlí ve stejné lokalitě jako píseční Romové, mají horší sociální vztahy a také postoj než ti, kteří bydlí v odlišných částech města. Mezi nejčastější lokality k bydlení Romů patří tyto adresy. Prvním adresou je již zmiňovaná Soukupova 211, která se nachází na Václavském náměstí a chodí okolo této adresy každý den spousta osob. Nazývaný „Dům hrůzy“ slouží jako ubytovna pro Romy, kteří potřebují sociální podporu. Další vypsání lokality se označují a jsou vnímány jako „špatné adresy (městopisek.cz, 2023).

Mezi takové lokality patří nábř. 1. máje 1363/49 a 1364/51. Tyto adresy jsou bytovými jednotkami. Situace se prý zlepšila díky domovníkovi a v poslední době nejsou na tuto oblast tak časté stížnosti jako doposud. Následující lokalita sídlí na adrese Třebízského 410/12 a 411/10. Na obě dvě bytové jednotky se podávají časté stížnosti na soužití. Další

lokalitou bydlení Romů je ubytovna Maxim, která sídlí na Rokycanova 190/1. V této ubytovně bydlí převážně lidé, kteří jsou podporováni sociální prací, a to i rodiny s dětmi. Mezi další ubytovnu, kde Romové bydlí patří ubytovna Somo v ulici Pražská. Posledními dvěma ubytovnami, kde Romové pobývají jsou ubytovny Šumava na adrese Burketova 120 a ubytovna B a K na adrese Ke statku 18 v Purkraticích. Dalším známým obydlím Romů ale i osob bez přístřeší je pozemek „za Kauflandem“. Nejznámějšími lokalitami, kde Romové bydlí jsou sídliště Portyč a také Mírové náměstí. Obě dvě lokality se nacházejí v oblasti Pražského předměstí. V těchto místech dochází často k potyčkám mezi Romy a ostatními občany a také se zde často scházejí skupinky Romů, kteří provádějí vandalismus. Také se v této oblasti setkáváme s vyšší produkcí sběrného odpadu, který je mimo kontejnery. (jcted.cz, cit. 01.05. 2023). Tomuto sídlišti se také někdy říká „Ghetto“⁷. Lokalita Mírového náměstí má horší pověst kvůli parku, který k této oblasti náleží. V tomto parku se schází osoby, které jsou nepřizpůsobivé a aplikující drogy.

Tabulka 5- Bodové ohodnocení dle odpovědí

Pozitivní	Body
Rozhodně ano	3
Spíše ano	2
Spíše ne	1
Vůbec ne	0
Negativní	
Rozhodně ano	-3
Spíše ano	-2
Nevnímám je	0
Spíše ne	-1
Vůbec ne	0

(zdroj – vlastní zpracování)

Protože nás zajímalo, zda lokalita bydlení ovlivňuje postoj a názor na romské občany, nejdříve jsme si vytvořili bodové ohodnocení odpovědí. Hodnotili jsme odpovědi u otázky číslo 1 a 2. U první otázky nás zajímalo, zda mají „Písečané“ pozitivní zkušenosti s Romy. Pokud dali odpověď rozhodně ano dostali 3 body. Pokud spíše ano tak 2, u odpovědi spíše ne 1 bod a při odpovědi vůbec ne dostali 0 bodů. To samé jsme udělali i u otázky číslo 2. Tady nás zajímalo, zda mají „Písečané“ negativní zkušenosti s Romy. Pokud respondenti odpověděli rozhodně ano, dostali -3 body. Dále, pokud napsali spíše ano tak -2 body. Když

⁷ Ghetto – obytná vyloučená oblast ve městě (Pénzes a kol., 2012, s. 23)

napsali, že Romy nevnímají, dostali 0 bodů. -1 bod respondenti dostali, pokud napsali spíše ne a pokud vůbec ne, také dostali 0 bodů.

Poté jsme sečetli body respondentů dle lokality bydlení a udělali celkové shrnutí, abychom se dozvěděli, jaké měla každá lokalita finální výsledky a udělali si tabulku výsledků.

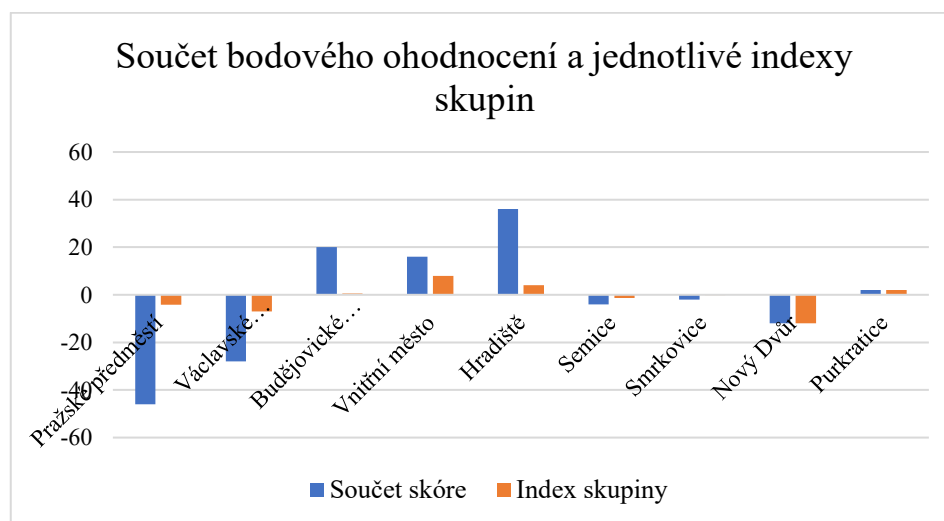
Tabulka 6- Výsledky bodového ohodnocení dle lokality bydliště a index jednotlivce ze skupiny

Lokalita	Součet bodů	Index skupiny
Pražské předměstí	-46	-4,18
Václavské předměstí	-28	-7,00
Budějovické předměstí	20	0,56
Vnitřní město	16	8,00
Hradiště	36	4,00
Semice	-4	-1,33
Smrkovice	-2	-0,06
Nový Dvůr	-12	-12,00
Purkratice	2	2,00

(zdroj – vlastní zpracování)

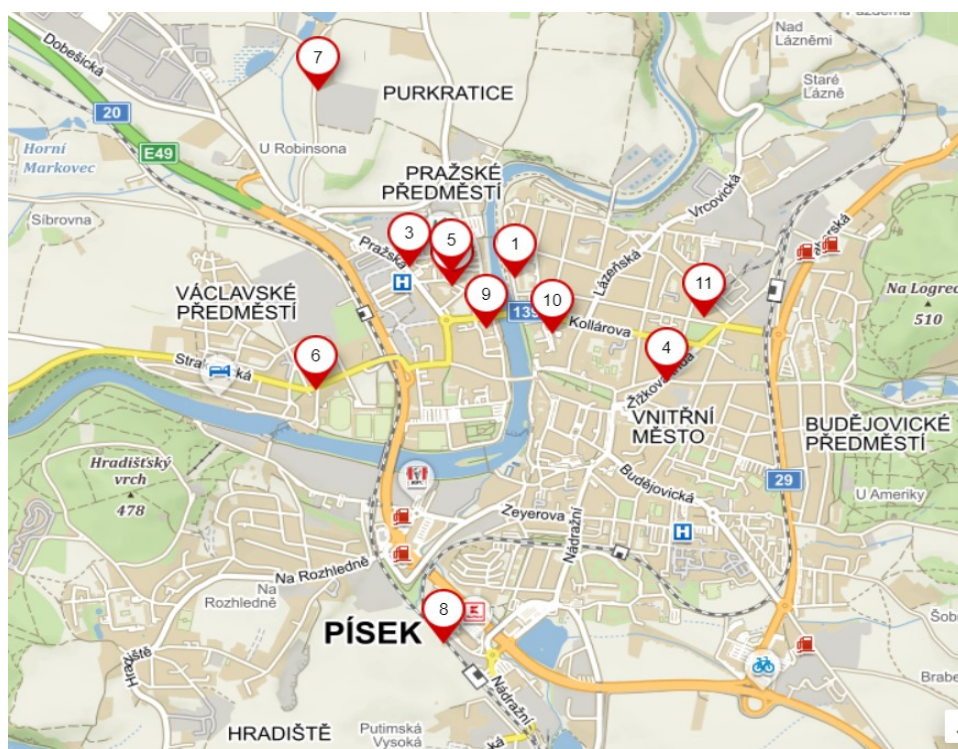
V tabulce s číslem 6 jsou výsledky bodového ohodnocení dle lokality. První lokalitou je Pražské předměstí, které má po sečtení všech bodů z odpovědí -46 bodů. Druhou lokalitou pro pobývání Romů je Václavské předměstí, které má -28 bodů. Další lokalita s největším zastoupením respondentů je Budějovické předměstí, které po sečtení všech bodů z odpovědí dostalo 20 bodů. Mezi další sečtenou lokalitu patří Vnitřní město, které dostalo 16 bodů. Dalšími lokalitami jsou Hradiště a Semice. Respondenti pobývající na Hradišti dostali celkově 36 bodů. Semice dostali celkově -4 body, Smrkovice -2 body, Nový Dvůr -12 bodů a poslední lokalitou jsou Purkratice se 2 body. V poslední části tabulky s názvem index skupiny můžeme vidět průměrné bodové ohodnocení jednotlivce každé skupiny.

Graf 9- Bodové ohodnocení dle lokality bydliště a jednotlivé indexy skupin

(zdroj – vlastní zpracování)

Obrázek 3 – Lokality sociálně vyloučených lokalit ve městě Písek

(zdroj- mapy.cz)

Zde jsme vložili mapu, kde jsou označeny všechny lokality, které se v Písku řadí mezi sociálně vyloučené.

5. VO – Jaký názor mají dotazovaní na romské občany?

H – Názor dotazovaných bude spíše negativní.

V 5 výzkumné otázce a následné hypotéze nás zajímalo, jaký celkový názor mají písečtí obyvatelé na romské občany. V této otázce jsme si stanovili opět hodnocení dle bodů.

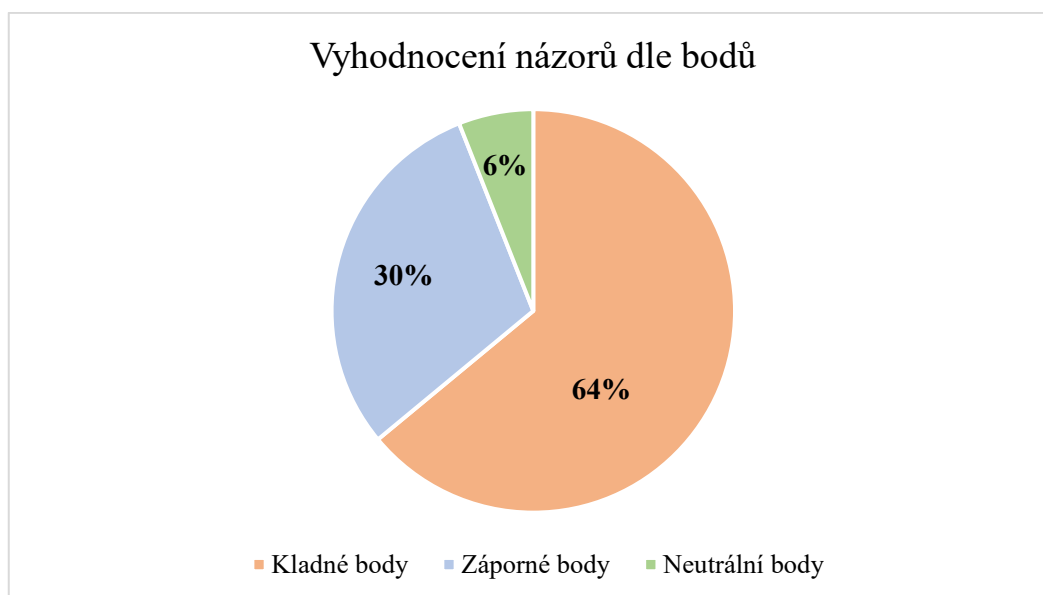
Tabulka 7- Bodové ohodnocení v procentech

Body	Kladné body	Záporné body	Neutrální body
Počet dotazovaných	64 %	30 %	6 %

(zdroj – vlastní zpracování)

V tabulce číslo 7 je zakreslené bodové ohodnocení v procentech.

Graf 10- Vyhodnocení názorů píseckých obyvatel na romské občany

(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslo 9 můžeme vyčíst, že 64 % respondentů získali kladné body, 30 % záporné body a 6 % respondentů neutrální body.

6. VO – Považují dotazovaní stejná práva Romů za pozitivní nebo negativní?

H – Dotazovaní si myslí, že ve městě mají Romové stejná práva jako ostatní obyvatelé a považují to za pozitivní

Tuto výzkumnou otázku a následnou hypotézu, jsme si stanovili proto, jelikož nás zajímalo, pokud respondenti vyplnili v dotazníku možnost, že Romové mají ve městě stejná práva, zda to považují za pozitivní nebo negativní. Naše hypotéza zněla, že si „Písečané“ myslí, že mají Romové stejná práva, ale považují to za pozitivní. 60 % respondentů napsalo, že Romové mají rozhodně větší práva. Tolik odpovědí na tuto možnost jsme rozhodně nečekaly a velmi nás překvapily. Dále napsalo 37 % dotázaných, že mají Romové podle jejich názoru stejná práva a 26 z nich napsalo, že to považují za pozitivní. Jeden z respondentů napsal, že si myslí, že mají Romové stejná práva, považuje to za pozitivní, ale chtěl by, aby s právy byly spojeny i povinnosti. 3 respondenti zodpověděli, že to nepovažují ani za pozitivní ani negativní ale spíše jako neutrální. 2 respondenti napsaly že mají Romové menší práva a 1, že jsou diskriminováni. Hypotéza se nepotvrdila, protože většina dotázaných si myslí, že Romové mají větší práva než zbytek občanů. Zároveň ale většina těch, co si myslí, že mají stejná práva, si myslí, že je to pozitivní a to 26 %.

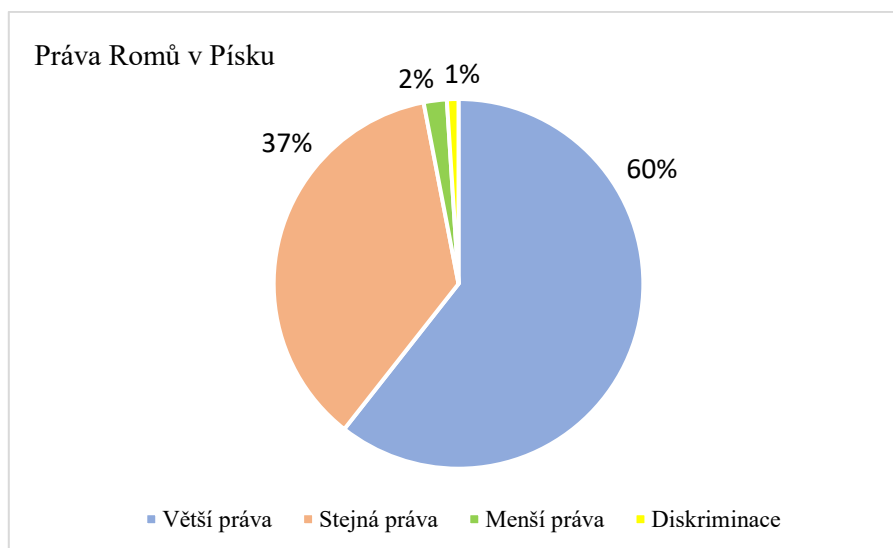
S výsledkem hypotézy nejsme moc překvapení, protože ve svém okolí slyšíme, že Romové mají rozhodně větší práva než zbytek občanů, a to v oblasti sociálního zabezpečení.

Tabulka 8 - Jaká práva mají Romové v Písku?

Práva Romů v Písku				
Práva	Větší práva	Stejná práva	Menší práva	Diskriminace
Počet respondentů	60	37	2	1
		Pozitivní= 26 %		

(zdroj – vlastní zpracování)

Graf 11- Práva Romů v Písku

(zdroj – vlastní zpracování)

Zde je vytvořený koláčový graf, na kterém jsou vyznačeni procentuálně respondenti se svými odpověďmi. Modré pole tvoří respondenti, kteří odpověděli, že mají Romové větší práva, oranžové pole respondenti, kteří napsali, že mají stejná práva a dvě nejmenší pole tvoří odpovědi respondentů s menšími právy a diskriminací.

7. VO – Chtěli by být dotazovaní s Romy i v bližším soužití nežli jako spolupracovník?

H – Většina dotazovaných by chtěla Roma maximálně jako spolupracovníka.

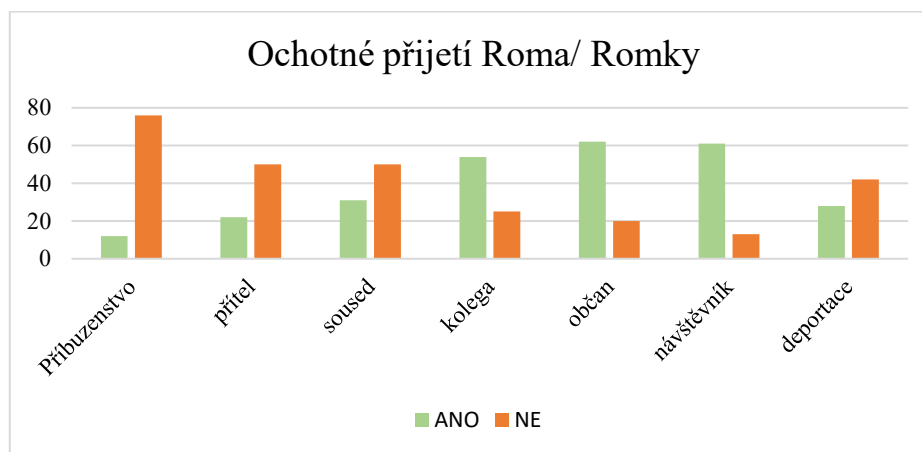
Poslední výzkumnou otázkou jsme chtěli zjistit, zda by „Písečané“ chtěli Roma i v bližším soužití nežli jako spolupracovníka v zaměstnání. Na tyto odpovědi, jsme byli velmi zvědaví, protože nás zajímalo, jaký na to mají „Písečané“ pohled. Naše hypotéza znělo takto: Většina dotazovaných by chtěla Roma/Romku maximálně jako spolupracovníka v zaměstnání. Tato hypotéza vznikla, protože si myslíme, že na úroveň spolupracovníka je většina dotazovaných ochotna přistoupit. Byli by s Romem totiž na stejné pracovní úrovni a kdyby si s ním nerozuměli, mohli s ním stále udržovat kolegiální vztahy. Co se týče dalších sociálních úrovní, v našem dotazníkovém šetření jsme se dozvěděli, že 12 respondentů by ochotně přijali Roma/Romku do svazku manželského. Myslíme si, že jsou to ti, kteří už mají Roma v rodině, znají nějakého známého, který je s Romem ve svazku manželském anebo mají Roma/Romku za blízkého přítele. Další možností bylo přijmout Roma za přítele a také za souseda. Na tuto možnost odpovědělo 22 a 31 dotazovaných. Většina dotazovaných napsala, že by chtěla být s Romem v úrovni kolegiálního vztahu a vazby a to napsalo 54 respondentů. Velká část odpovědí bylo, že by respondenti chtěli, aby byl Rom pouze jako občan města a také jsme se setkali s odpověďmi, aby byli Romové pouze jako návštěvníci a bydleli v cizím městě. Negativní odpovědi jsme dostali také mnoho. Mezi ně patřily, že by dotazovaní deportovali Romy z města. Těchto odpovědí bylo 42. Z výsledku u této odpovědi jsme byli překvapeni, protože jsem si myslela, že „Písečané“ chtějí problematiku řešit i jiným způsobem, než je deportace Romů.

Tabulka 9- V jakém soužití by chtěli být občané s Romy

	Příbuzenstvo	přítel	soused	kolega	občan	návštěvník	Deportace
ANO	14 %	31 %	38 %	68 %	76 %	82 %	40 %
NE	86 %	69 %	62 %	32 %	24 %	18 %	60 %
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

(Bogardusova škála soc. distance)

Graf 12- Napište ANO/NE za jakých situací byste ochotně přijal Roma / Romku

(zdroj – vlastní zpracování)

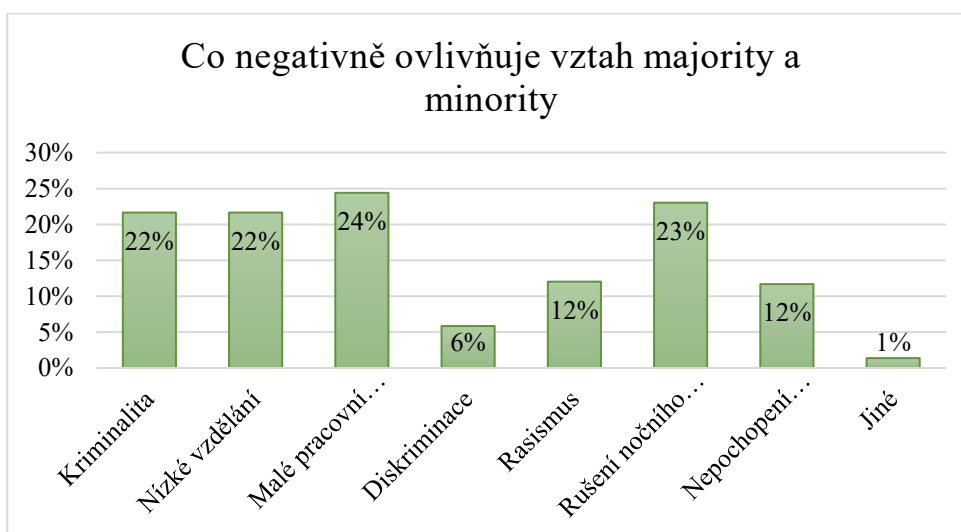
Z grafu č. 3 můžeme vyčíst, že nejvyšší zastoupení je u odpovědi s možností NE, kdy respondenti napsali, že by nechtěli mít Roma / Romku v příbuzenském vztahu.

Naopak by nejvíce respondentů vybralo, že by ochotně přijali Roma za kolegu v zaměstnání.

Poslední 3 otázky na které respondenti v dotazníku odpovídali nám slouží k tomu, abychom zjistili, zda by chtěli situaci Romů v Písku nějak řešit a zapojit se do řešení problematiky

Otázkou číslovanou v dotazníku číslem 6 jsme chtěli zjistit od respondentů, zda reálně podle nich existuje něco, co negativně ovlivňuje vztah majority a romských spoluobčanů v Písku. Mohli zakroužkovat více odpovědí.

Graf 13 - Co negativně ovlivňuje vztah majority a minority

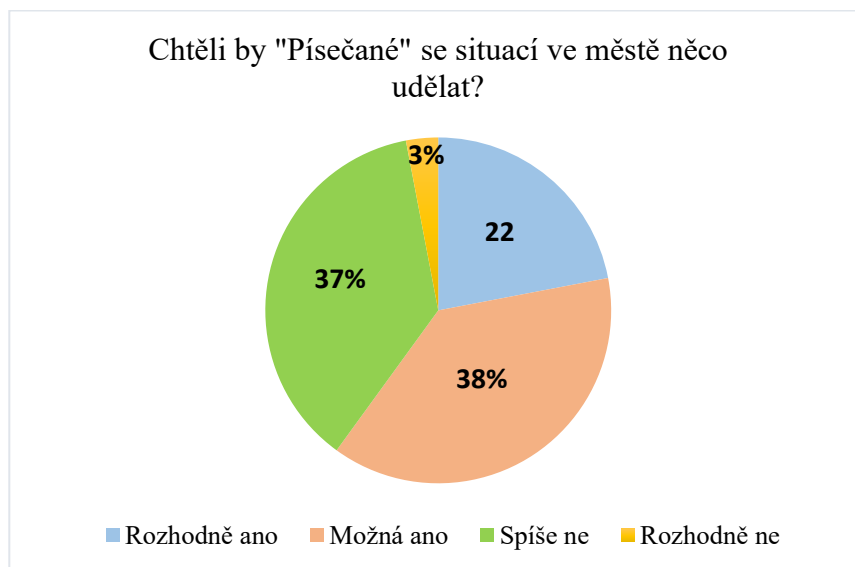

(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslo 13 je patrné, že podle píseckých obyvatel nejvíce ovlivňuje situaci ve městě Písek malé pracovní nasazení, rušení nočního klidu, kriminalita Romů a nízké vzdělání Romů. Diskriminace měla nejméně procentuálního zastoupení a to 6 %.

Otázkou číslovanou v dotazníku číslem 7 jsme chtěli zjistit, zda by respondenti chtěli udělat něco proto, aby se situace v Písku zlepšila.

Graf 14- Chtěli by "Písečané" se situací ve městě něco udělat?

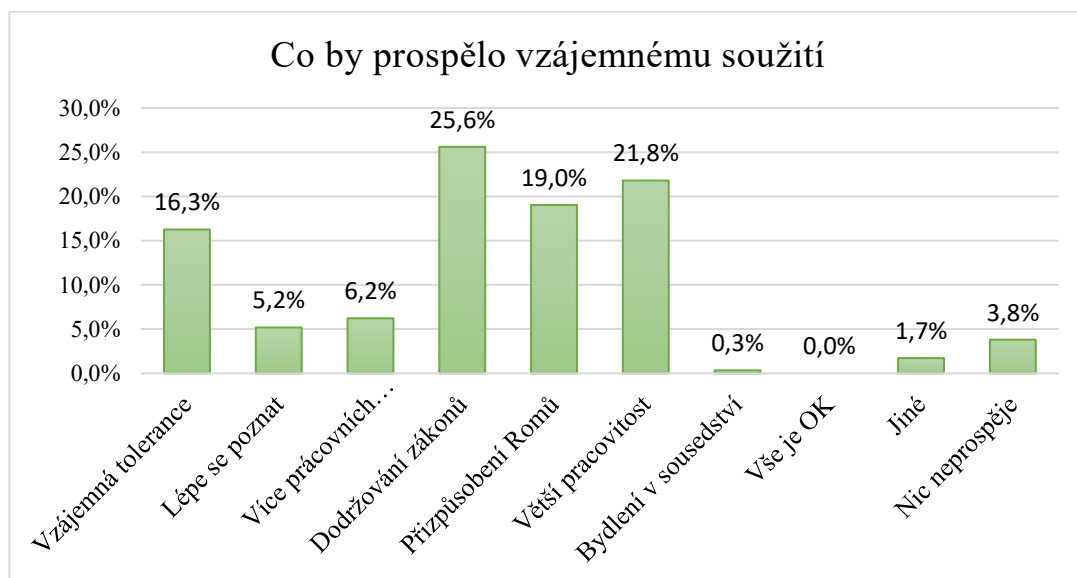
(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslo 14 můžeme vyčíst, že 38 % píseckých obyvatel by chtěli, aby se situace v Písku řešila ale jen o jednoho respondenta, protože 37 % dotázaných napsalo spíše ne.

22 % respondentů napsalo rozhodně ano a 3 % dotazujících rozhodně ne.

U otázky číslo 8 nás zajímalo, co by prospělo vzájemnému soužití? U této otázky mohli vybrat více odpovědí.

Graf 15- Co by prospělo vzájemnému soužití?

(zdroj – vlastní zpracování)

Z grafu číslo 14 je zřejmé, že písečtí obyvatelé by chtěli, aby Romové dodržovali zákony. Tato odpověď měla 25,6 %. Další častou odpověď byla větší pracovitost Romů a další častou odpovědí bylo přizpůsobení Romů většinové společnosti.

8. Diskuze

V této kapitole si shrneme, jak dopadly všechny naše výzkumné otázky a následné hypotézy, které jsme si stanovili a porovnáme je s výsledky statistických metod.

1. VO – Budou mít více dobrých zkušeností s Romy ženy nebo muži?

H – Dobré zkušenosti s Romy budou mít spíše ženy.

Abychom zjistili pravdivost naší hypotézy, použili jsme Chí kvadrát test, pro zjištění nezávislosti mezi pohlavím a pozitivními zkušenostmi s romskými občany.

Tabulka 10- Tabulka relativních četností odpovědí

	Pozitivní ANO	Pozitivní NE
Žena	17,00	61,00
Muž	4,00	18,00

(zdroj – vlastní zpracování)

V tabulce jsou zapsány výsledky skutečné relativní četnosti odpovědi. Pomocí vzorce $n'_{ij} = \frac{n_i \cdot n_j}{n}$ jsme vypočítali hodnoty očekávaných četností, které jsou vyobrazeny v tabulce s číslem 11.

Tabulka 11- Výpočet očekávaných četností

	Žena	Muž
ANO	16,3800	4,6200
NE	61,6200	17,3800

(zdroj – vlastní zpracování)

Dále jsme si stanovili nulovou hypotézu H_0 o nezávislosti jednotlivých znaků.

$$H_0: n_{ij} = \frac{n_i \cdot n_j}{n} \text{ pro všechna } i \in \{1,2\}, j \in \{1,2\}$$

Oproti tomu naše hypotéza H_A říká, že zde existuje závislost.

$$H_A: n_{ij} \neq \frac{n_i \cdot n_j}{n} \text{ pro některá } i, j$$

Jako další jsme vypočítali testové kritérium G podle vzorce:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} + n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce nám vyšlo testové kritérium $G = 0,135$

V MS Excel jsme pomocí funkce CHIINV získali kritickou hodnotu pro hladinu významnosti 5 %.

$$\chi^2_{1-\alpha; (r-1)(s-1)} = 3,841$$

Po porovnání testového kritéria s kritickou hodnotou vyšlo, že testové kritérium je menší než kritická hodnota, tzn., že na hladině významnosti 5 % potvrzujeme nulovou hypotézu H_0 o nezávislosti jednotlivých znaků. Naše hypotéza se tedy ukázala jako milná.

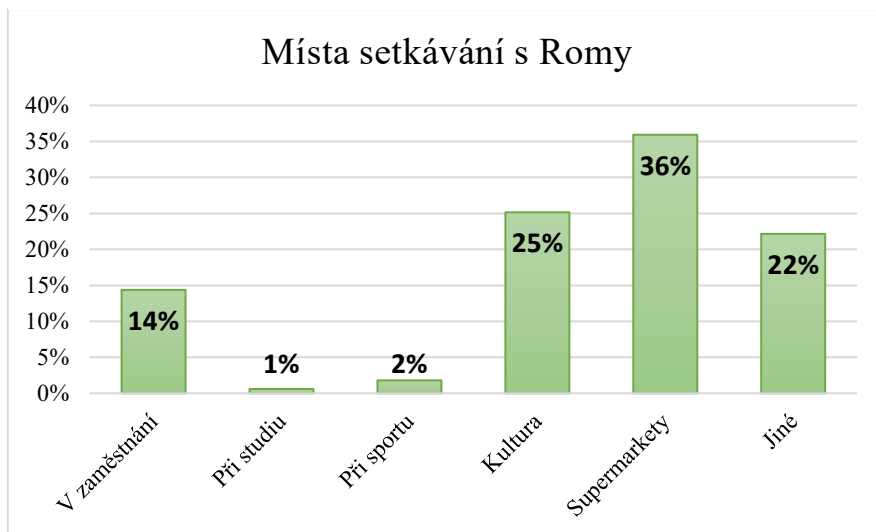
Můžeme se zamyslet, proč se nám naše hypotéza nepotvrdila. Z našeho výzkumu vyplývá, že pro naše výsledky není důležité pohlaví. Obě dvě skupiny měli dle pohlaví podobné procentuální zastoupení pozitivních zkušeností na romské spoluobčany ve městě Písek. Domnívali jsme se, že ženy budou mít více dobrých zkušeností s Romy, jelikož nebývají tak konfliktní jako muži. To je také podmíněné tím, že jsou muži od přírody více agresivnější a ženy se přizpůsobují. Přizpůsobením ale není myšleno jen pasivní přizpůsobení, ale doufání, aktivní naslouchání a čekání (Poněšický 2012, s. 87).

2. VO – Kde se nejčastěji setkává majoritní společnost s romskými obyvateli?

H – Písečtí obyvatelé se nejčastěji setkávají s Romy v obchodech a kulturních akcích.

Pro tuto výzkumnou otázku a následnou hypotézu jsme použili znázornění pomocí sloupcového grafu, ze kterého můžeme vyčíst, že nejčastější místa setkávání píseckých obyvatel s romským spoluobčany bývá v supermarketech. Toto místo mělo zastoupení 36 % z celkového počtu respondentů. Dalším častým místem pro setkávání byly kulturní akce, které měly zastoupení 25 %. Hypotéza se nám v tomto případě potvrdila, protože jsme se domnívali, že se písečtí obyvatelé nejčastěji setkávají s Romy v supermarketech a také kulturních akcích. Domníváme se, že se hypotéza potvrdila proto, jelikož je v supermarketech na koncertech, veřejných akcích atd. velké množství osob na jednom místě, a proto je velmi pravděpodobné, že se občané potkají.

Graf 16- Místa setkávání s Romy

(zdroj – vlastní zpracování)

3. VO – Bude mít věk a dosažené vzdělání vliv na názor a postoj k Romům?

H – Lidé do 30 let a s vyšším vzděláním budou tolerantnější vůči Romům.

Při této výzkumné otázce a hypotéze jsme vytvořili bodové ohodnocení odpovědí na míru sociální distance u otázky s číslem 5 a na odpovědi k pozitivním a negativním zkušenostem u otázek 1 a 2. Z těchto dat jsme vypočetli celkové bodové ohodnocení podle věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Ze získaných dat jsme vytvořili graf pro podporu naší hypotézy, ve kterém jsou vyobrazeny bodové výsledky. Ty nám potvrzují, že lidé do 30 let a s vyšším dosaženým vzděláním mají více pozitivních zkušeností a zároveň mají menší míru sociální distance. Z tohoto zjištění můžeme říci, že se nám hypotéza potvrdila. Můžeme se domnívat, že se nám hypotéza potvrdila, neboť jsou osoby do 30 let a s vyšším vzděláním více tolerantnější k romským spoluobčanům.

Tabulka 12 - Tabulka bodového ohodnocení míry sociální distance

	Míra sociální distance	Body
ANO	V manželství	6
	Blízký přítel	5
	Soused v ulici	4
	Spolupracovník v zaměstnání	3
	Občan města	2
	Návštěvník města	1
	Vystěhování	-7
NE	V manželství	-1
	Blízký přítel	-2
	Soused v ulici	-3
	Spolupracovník v zaměstnání	-4
	Občan města	-5
	Návštěvník města	-6
	Vystěhování	0

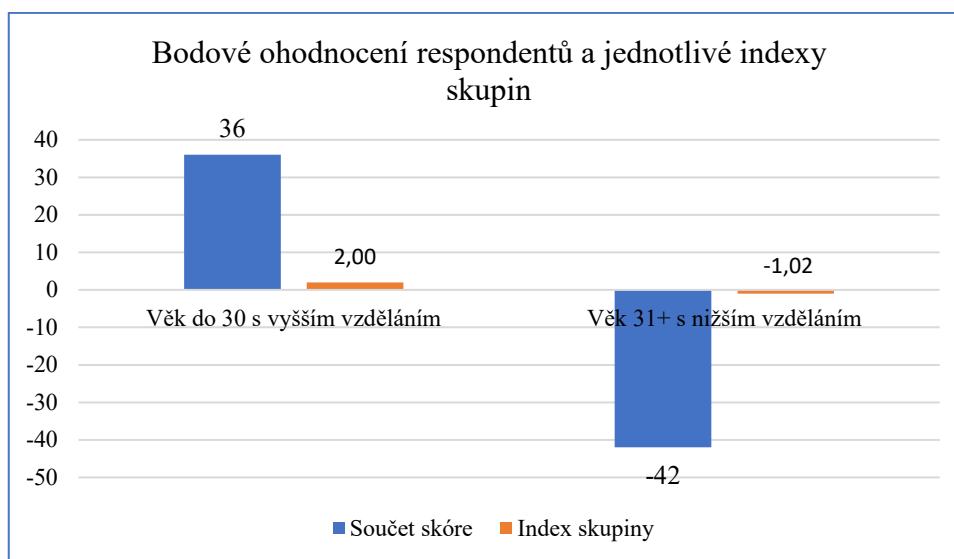
(Zdroj – Bogardusova škála sociální distance)

Tabulka 13- Bodové ohodnocení pozitivních a negativních zkušeností

Pozitivní	Body
Rozhodně ano	6
Spíše ano	3
Spíše ne	1
Vůbec ne	0
Negativní	
Rozhodně ano	-6
Spíše ano	-3
Nevnímám je	0
Spíše ne	-1
Vůbec ne	0

(Zdroj – vlastní zpracování)

Graf 17- Bodové ohodnocení respondentů a jednotlivé indexy skupin

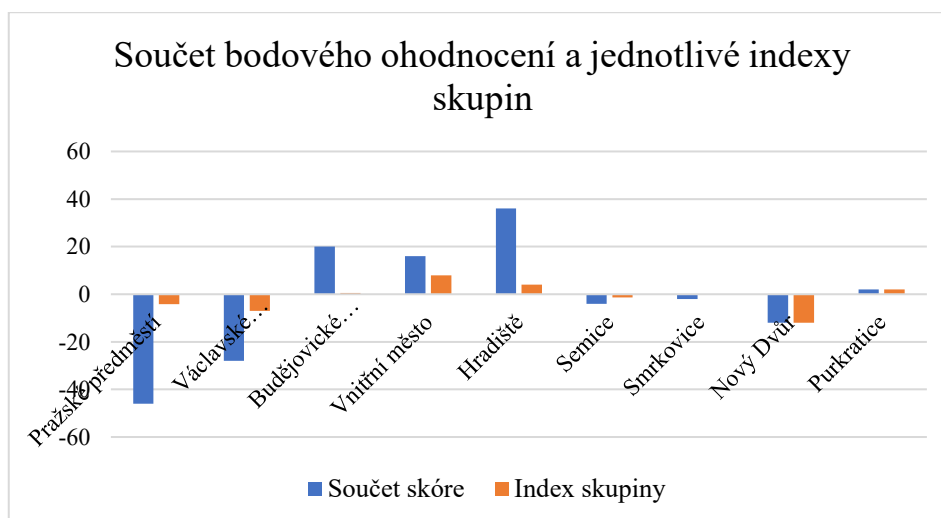
(Zdroj – vlastní zpracování)

4. VO – Do jaké míry lokalita bydlení ovlivňuje postoj a názor na Romské občany?

H – Lidé žijící ve stejné lokalitě jako Romové budou mít větší míru sociální distance vůči Romům oproti těm, kteří bydlí v jiné části.

V této výzkumné otázce a hypotéze nás zajímalo, zda lokalita bydliště ovlivňuje postoje a názory píseckých obyvatel na romské občany. Výsledky jsme počítali opět pomocí bodového ohodnocení, které jsme si stanovili i v předchozí otázce s číslem 3. viz. tabulky s čísly 12 a 13. Dále jsme si vytvořili tabulku bodového ohodnocení všech respondentů pro jednotlivé lokality viz. tabulka 6, ze které byl vytvořen následující graf.

Graf 18- Bodové ohodnocení dle lokality bydliště a jednotlivé indexy skupin

(Zdroj – vlastní zpracování)

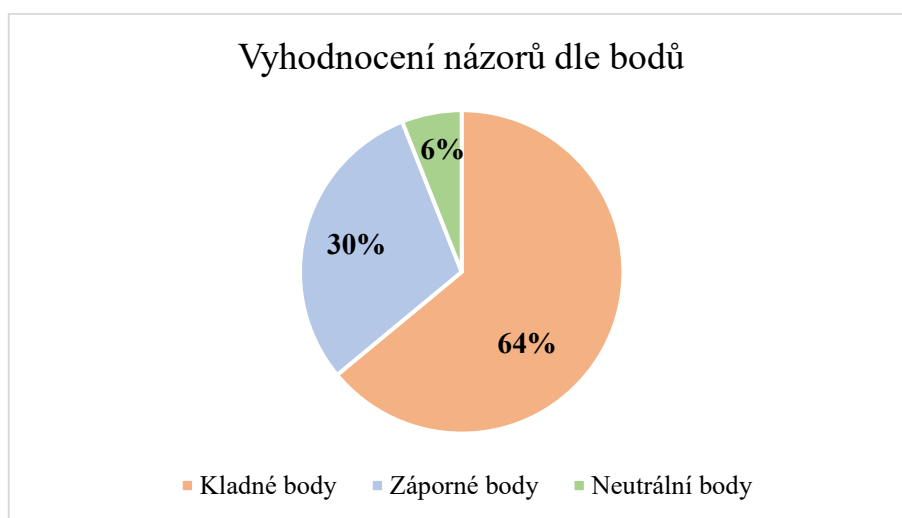
Z grafu můžeme vyčíst hodnoty záporného charakteru, které potvrzují naši hypotézu, následujícího znění: V oblastech, kde je větší zastoupení romské populace, těmi jsou Pražského předměstí a Václavského předměstí mají respondenti větší míru sociální distance oproti těm, kteří pobývají v jiných částech Písku. Hypotéza se tedy může potvrdit.

5. VO – Jaký názor mají dotazovaní na romské občany?

H – Názor dotazovaných bude spíše negativní.

Pro tuto hypotézu a výzkumnou otázku jsme opět využili bodové ohodnocení jako u předchozích výzkumných otázek s čísly 3 a 4. Všechna bodová ohodnocení byla použita z tabulek 12 a 13. Pro tuto hypotézu jsme vytvořili následující výsečový graf, který představuje celkové bodové ohodnocení respondentů a z toho vyplývá, zda mají kladný, záporný nebo neutrální názor na romskou populaci.

Graf 19- Vyhodnocení názorů dle bodů

(Zdroj – vlastní zpracování)

Z tohoto grafu můžeme vyčíst, že největší zastoupení respondentů se 64 %, získalo kladné bodové ohodnocení a z toho můžeme usoudit, že mají kladný názor k romské populaci. 30 % respondentů získalo záporné bodové ohodnocení, a proto naši hypotézu zamítáme.

6. VO – Považují dotazovaní stejná práva Romů za pozitivní nebo negativní?

H – Dotazovaní si myslí, že ve městě mají Romové stejná práva jako ostatní obyvatelé a považují to za pozitivní.

Tabulka 14- Práva Romů v Písku

Práva Romů v Písku				
Práva	Větší práva	Stejná práva	Menší práva	Diskriminace
Počet respondentů	60 %	37 %	2 %	1 %
		Pozitivní 26 %		

(Zdroj – vlastní zpracování)

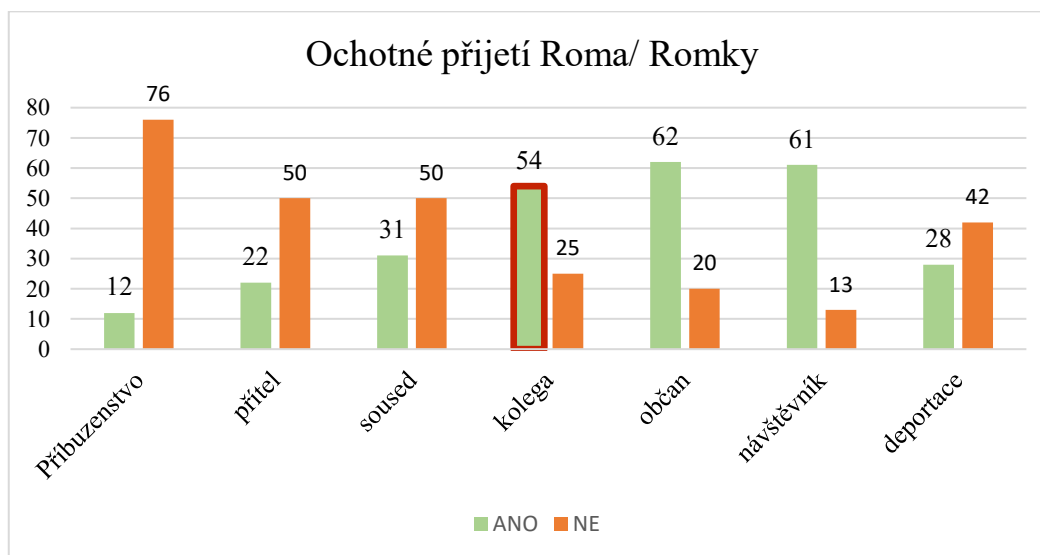
Z tabulky číslo 14 lze vyčíst, že první část hypotézy nelze přijmout, protože větší zastoupení respondentů s 60 % odpovědělo, že mají Romové větší práva než píseční občané. Většina respondentů, kteří odpověděli, že mají Romové stejná práva, zároveň napsalo, že to považují za pozitivní.

7. Chtěli by být dotazovaní s Romy i v bližším soužití nežli jako spolupracovník?

H – Většina dotazovaných by chtěla Roma maximálně jako spolupracovníka.

Při této výzkumné otázce a hypotéze nás zajímalo, zda by chtěli být píseční obyvatelé v bližším soužití s Romy/ Romkou nežli jako spolupracovníka. Z grafu číslo 19 můžeme vyčíst, že dotazovaní by chtěli být s romskými spoluobčany maximálně ve vztahu jako spolupracovník. Tímto můžeme naši hypotézu potvrdit, protože jak můžeme z grafu vyčíst, 54 respondentů napsalo, že by ochotně přijali Roma jako spolupracovníka.

Graf 20- Ochotné přijetí Roma/Romky

(Zdroj – vlastní zpracování)

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké názory, postoje a zkušenosti mají píseční obyvatelé na romské občany města Písek. Tento cíl jsme si zvolili, jelikož se město Písek dlouhodobě potýká s problematickou týkající se romské populace.

V teoretické části jsme se zaměřili na vymezení základních pojmů – kdo jsou Romové, na jejich historii, kde se vzali na našem území a jaká byla jejich situace během druhé světové války až doposud. Dále jsme si popsali jejich tradiční povolání, tradice a zvyky a také sociální vyloučení, se kterým se potýkají Romové v dnešní době. Se sociálním vyloučením také souvisí pracovní nasazení, vzdělání, ubytování ale i kriminalita, které bylo v teoretické části také popsáno.

V praktické části, byly postupně rozebrány jednotlivé výzkumné otázky a následné hypotézy, ze kterých vyšly následující výsledky. Aby se nám lépe vyhodnocovali výsledky šetření, vytvořili jsme si bodové ohodnocení dle odpovědí, podle kterých jsme jednotlivé pod body otázek hodnotili. Ve výzkumném šetření nás zajímalo, zda mají Píseční respondenti pozitivní nebo negativní zkušenosti s Romy a podle výsledků, které jsou zřejmé z tabulek a následných grafů můžeme toto šetření zhodnotit tak, že „Písečané“ mají převážně negativní zkušenosti s romskými spoluobčany. Dále nás zajímalo, jaký celkový názor mají respondenti na romské spoluobčany. Po sečtení bodů ze všech otázek můžeme toto šetření zhodnotit tak, že má převážná část respondentů kladný názor na romské občany města.

Posledním pod bodem našeho cíle bylo zjistit, co by podle respondentů prospělo vzájemnému soužití a zda by s nynější situací chtěli něco udělat. Dle výsledků našeho kvantitativního šetření bylo zjištěno, že vzájemnému soužití by prospělo dodržování zákonů, větší pracovitost Romů a také větší přizpůsobení Romů. Z finálních výsledků také vyšlo, že respondenti by se situací Romů chtěli spíše něco udělat, ale tento výsledek vyšel jen o jednoho respondenta, protože zbytek respondentů napsalo spíše ne. Ti, kteří napsali, že by se situací chtěli něco dělat do dotazníku napsali, že by chtěli, aby se Romové více začlenili do pracovních procesů, aby se snížili romské populaci sociální dávky a v neposlední řadě, aby majoritní společnost lépe poznala romskou kulturu.

Bibliografické zdroje

1. ACTON, T. A., David GALLANT a Pavel VONDRÁČEK. *Romové*. Praha: Svojtka & Co., 2000. Ohrožené kultury. ISBN 80-7237-249-1.
2. BĚLÍK, Václav, Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ a Blahoslav KRAUS. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0599-1.
3. ČADA, Karel. *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR* [online]. Praha: GAC, 2015 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: https://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/Analiza_socialne_vyloucenych_lokalit_GAC.pdf
4. DOUBRAVA, Jaroslav. *Cikáni (Romové), aneb, To, o čem se nesmí mluvit*. Velké Přílepy: Olympia, 2021. ISBN 978-80-7376-627-6.
5. FÓNADOVÁ, Laura. *Nenechali se vyloučit: sociální vzestupy Romů v české společnosti: (kvalitativní studie)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6574-1.
6. KOLEKTIV AUTORŮ, *Historikové a kauza lety*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0748-2.
7. HORVÁTHOVÁ, Jana. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty*. Edited by Veronika Kamenická – Jan Buryánek. [Praha]: Člověk v tísní, společnost při ČT, o.p.s. v nakladatelství Lidové noviny, 2002. 518, 84 s. ISBN 80-7106-614-1.
8. HORVÁTHOVÁ, Jana. *Kapitoly z dějin Romů*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-615-x.
9. JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.
10. JANMAAT, Jan G. a Avril KEATING. *Jsou dnešní mladí více tolerantní? Trendy v tolerance mezi mladými lidmi lidé v Británii*. *Etnicity* [online]. Spojené Království, 2019, 2019, 44-48 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1468796817723682>
11. KENRICK, Donald. *Cikáni pod hákovým křížem*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. Interface. ISBN 80-244-0048-0., str.22-23
12. KLIMEK, Hynek. *Jižní Čechy II: Písecko, Strakonicko, Šumava*. Brno: Computer Press, 2008. Kam na víkend. ISBN 978-80-251-1717-0.

13. NEČAS, Ctibor, 1999. *Romové v České republice včera a dnes* [online]. 4. dopl. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého [cit. 2021-5-5]. ISBN 80-7067-952-2. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:9c1c96c0-c353-11e6-8032-005056827e52?page=uuid:2874b640-d8b0-11e6-9e7e-001018b5eb5c>
14. NEČAS, Ctibor. *Holocaust českých Romů*. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-022-2.
15. PENZES, János a Zsolt RADICS. *Romské populace na periferiích visehradských zemí: Integrovační problémy a možná řešení* [online]. Maďarsko, 2012 [cit. 2023-04-30]. ISBN 978-615-5212-10-9. Dostupné z: http://www.foliageographica.sk/public/media/14955/Roma%20population_FULL%20BOOK%202.pdf#page=22
16. PONĚŠICKÝ, Jan. *Fenomén ženství a mužství: psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. 4. vyd. Praha: Triton, 2012. Psychologická setkávání. ISBN 978-80-7387-546-6.
17. PTÁČKOVÁ, Kateřina. *Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti* [online]. Praha, 2006 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: https://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf
18. RYDER, A., 2002. *Cikáni a vyloučení. Sociální práce v Evropě*, 9 (3)
19. RYŠAVÝ, Dan. *Sociální distance vůči Romům: Příklad vysokoškolských studentů*. Sociologický Časopis [online]. 2003, 02/2003, 2003(1), 60 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <http://www.jstor.com/stable/41131891>
20. ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2., str.123-128
21. ŠULEŘ, P. *Romové – O Roma: tradice a současnost*. Brno: SVAN, 1999. ISBN 80-7028-141-3.
22. URBAN, David. *Sociální práce s romskými rodinami*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. ISBN 978-80-7422-457-7., str.12-22
23. WEINEROVÁ, Renata. *Romové a stereotypy: výzkum stereotypizace Romů v Ústeckém kraji*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2632-1.

Internetové zdroje

1. (Lety u Písku – holokaust českých Romů. Rommuz.cz [online]. Brno: Muzeum romské kultury, 2023 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.rommuz.cz/cs/lety-u-pisku/>)
2. BOČEK, Jan, Jan CIBULKA, Michaela DANELOVÁ a Tomáš KREMR. Interaktivní mapa bytové nouze. Irozhlas [online]. Ústí nad Labem, 2016, 12. 06. 2016 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/bytova-nouze-byty-bezdomovci-socialni-bydleni-ubytovny_1906120600_jab
3. KOLÁŘOVÁ, Libuše. Řekněte, co si myslíte o sídlišti Portyč. Pisecky.denik.cz [online]. Písek, 15. 05. 2009 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20090511_portyc.html
4. O naději. Nadeje [online]. Praha [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://nadeje.cz/ustredi_nadeje
5. Obyvatelstvo podle vybraných národností a krajů: Veřejná databáze. Vdb.czso.cz/ [online]. Praha, 2021, 2021 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD210082-KR&z=T&f=TABULKA&skupId=4293&katalog=33522&pvo=SLD210082-KR&evo=v133_!_SLD21F1008-H_1
6. PENZES, János a Zsolt RADICS. Romské populace na periferiích visegrádkých zemí: Integrační problémy a možná řešení [online]. Maďarsko, 2012 [cit. 2023-04-30]. ISBN ISBN 978-615-5212-10-9. Dostupné z: http://www.foliageographica.sk/public/media/14955/Roma%20population_FULL%20BOOK%202.pdf#page=22
7. Plán sociálního začleňování [Písek, 2022-2027] [online]. 1. Písek, 2022 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=46743
8. Plán sociálního začleňování [Písek, 2022-2027] [online]. 1. Písek, 2022 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=46743
9. PROKÝŠKOVÁ, Monika. Obyvatele sídliště Portyč trápí nepořádek kolem popelnic. Uklízíme ho denně, zní z města. Jcted.cz [online]. Písek, 2022, 10. 11. 2022

- [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.jeted.cz/69417-obyvatele-sidliste-portyc-trapi-neporadek-kolem-popelnic-uklizime-ho-denne-zni-z-mesta/>
10. RANSDORF, Miroslav a Jiří LINHART. Rasa: Sociologická encyklopedie. Encyklopedie.soc.cas.cz [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2018, 10. 11. 2018 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rasa>
 11. ŠUPOVÁ, Tereza. Evropští Romové pocházejí z indické kasty Nedotknutelných, tvrdí studie. In: Idnes.cz [online]. lidové noviny, 2012, 04.12. 2012 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/indicky-puvod-romu-potvrzen.A121204_125609_zahranicni_tss
 12. Vláda České republiky: Romská národnostní menšina. Vlada.cz [online]. Praha: Vláda České Republiky [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6638>,
 13. ZÁKON Č. 117/1927 SB. Z. A N. "O POTULNÝCH CIKÁNECH." Holocaust.cz [online]. Praha, 2018, 2018 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/pronasledovani-a-genocida-romu/pronasledovani-a-genocida-romu-v-ceskych-zemich/pronasledovani-a-genocida-romu-2/zakon-ze-dne-14-cervence-1927-o-potulnych-cikanech/>

Seznam grafů

Graf 1- zastoupení respondentů dle pohlaví	33
Graf 2- Zastoupení respondentů dle věku	33
Graf 3- Zastoupení respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání	34
Graf 4- Zastoupení respondentů dle lokality bydliště.....	34
Graf 5- Pozitivní zkušenosti s Romy	36
Graf 6- Negativní zkušenosti s Romy.....	37
Graf 7 - Místa setkávání s Romy	39
Graf 8- Bodové ohodnocení respondentů a jednotlivé indexy skupin.....	42
Graf 9- Bodové ohodnocení dle lokality bydliště a jednotlivé indexy skupin.....	45
Graf 10- Vyhodnocení názorů píseckých obyvatel na romské občany	47
Graf 11- Práva Romů v Písku	48
Graf 12- Napište ANO/NE za jakých situací byste ochotně přijal Roma / Romku.....	50
Graf 13 - Co negativně ovlivňuje vztah majority a minority.....	50
Graf 14- Chtěli by "Písečané" se situací ve městě něco udělat?.....	51
Graf 15- Co by prospělo vzájemnému soužití?	52
Graf 16- Místa setkávání s Romy	55
Graf 17- Bodové ohodnocení respondentů a jednotlivé indexy skupin.....	57
Graf 18- Bodové ohodnocení dle lokality bydliště a jednotlivé indexy skupin.....	57
Graf 19- Vyhodnocení názorů dle bodů	58
Graf 20- Ochotné přijetí Roma/Romky	59

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Výsledky zkušeností s Romy podle pohlaví dotazovaných respondentů.....	36
Tabulka 2 - Místa setkávání s Romy u dotazovaných respondentů.....	38
Tabulka 3- Bodové ohodnocení dle odpovědí	40
Tabulka 4- Bodové ohodnocení dle věku a nejvyššího dosaženého vzdělání a index jednotlivce ze skupiny	41
Tabulka 5- Bodové ohodnocení dle odpovědí	43
Tabulka 6- Výsledky bodového ohodnocení dle lokality bydliště a index jednotlivce ze skupiny.....	45
Tabulka 7- Bodové ohodnocení v procentech	46
Tabulka 8 - Jaká práva mají Romové v Písku?.....	48
Tabulka 9- V jakém soužití by chtěli být občané s Romy	49
Tabulka 10- Tabulka relativních četností odpovědí	53
Tabulka 11- Výpočet očekávaných četností	53
Tabulka 12 - Tabulka bodového ohodnocení míry sociální distance	56
Tabulka 13- Bodové ohodnocení pozitivních a negativních zkušeností.....	56
Tabulka 14- Práva Romů v Písku	59

Seznam příloh

Příloha 1- Dotazník.....	68
--------------------------	----

Přílohy

Příloha 1- Dotazník

Pohlaví

- a) Žena
- b) Muž
- c) Jiné

Kolik Vám je let?

- a) 18-25
- b) 26-30
- c) 31-40
- d) 41-50
- e) 51-60
- f) Více než 60 let

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Vyučen
- c) Středoškolské s maturitou
- d) Vyšší odborné vzdělání
- e) Vysokoškolské vzdělání

V jaké části Písku bydlíte?

- a) Pražské předměstí
- b) Václavské předměstí
- c) Budějovické předměstí
- d) Vnitřní město
- e) Hradiště
- f) Semice
- g) Smrkovice
- h) Nový Dvůr
- i) Purkratice

1. Máte pozitivní zkušenosti s romskými občany ve městě Písek?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Vůbec ne

Pokud jste označil(a) odpověď a), b), napište, o jakou zkušenost šlo.

.....
.....
.....
.....

2. Máte negativní zkušenosti s romskými občany ve městě Písek?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Nevnímám je
- d) Spíše ne
- e) Vůbec ne

Pokud jste označil(a) odpověď a), b), napište, o jakou zkušenost šlo.

.....
.....
.....
.....

3. Za jakých okolností se nejčastěji setkáváte s Romy? (může být více odpovědí)

- a) v zaměstnání
- b) při studiu
- c) při sportu
- d) kulturní a společenské akce (Dotkni se Písku, koncerty, Cipískoviště)
- e) supermarkety
- f) jiné... napište

4. Myslíte si, že mají v Písku Romové stejná práva jako ostatní občané?

- a) Rozhodně větší práva
- b) Mají stejná práva jako ostatní občané
- c) Mají menší práva
- d) Jsou diskriminováni

= pokud zakroužkují odpověď B (vyskočí na ně další okénko) - považujete to jako POZITIVNÍ/NEGATIVNÍ

5. Napište ke každému bodu odpověď ANO/NE, zda byste za daných situací ochotně přijal Roma či Romku.

- 1. do blízkého příbuzenstva skrze manželství
- 2. jako blízkého přítele
- 3. za souseda v ulici
- 4. za spolupracovníka v zaměstnání
- 5. jako občana města
- 6. jako návštěvníka města
- 7. vystěhoval bych je z města

6. Myslíte, že reálně existuje něco, co (podle Vás) negativně ovlivňuje vztah majority a romských spoluobčanů v Písku? (Zakroužkujte – může být i více odpovědí)

- a) Kriminalita Romů
- b) Nízká úroveň vzdělání Romů
- c) Malé pracovní nasazení Romů
- d) Diskriminace ze strany majority
- e) Rasistické postoje na obou stranách
- f) Rušení klidu Romy
- g) Vzájemné nepochopení romské a majoritní kultury
- h) jiné, napište co...

7. Udělal(a) byste něco pro to, aby se situace v Písku zlepšila? (Vyberte jednu odpověď)

- a) Rozhodně ano, problematika mě zajímá
- b) Možná ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne, situace Romů je mi cizí

Pokud jste zakroužkovali a) nebo d) napište důvod vaší odpovědi.

.....
.....
.....
.....

8. Co by prospělo vzájemnému soužití? Vyberte. Může být i více odpovědí.

- a) Vzájemná tolerance a respekt
- b) Vzájemně se lépe poznat
- c) Více pracovních příležitostí pro Romy
- d) Dodržování zákonů
- e) Přizpůsobení Romů většinové společnosti
- f) Větší pracovitost Romů
- g) Bydlení v blízkém sousedství
- h) Nemusí se nic měnit, vše je normální
- i) jiné (napište svůj návrh)

.....
.....
.....

- j) Nemyslím si, že je něco, co by vzájemnému soužití prospělo